

Izhaja vsako sredo ob 6 zjutraj. — Cena 38 Din za celo leto.
— Za inozemstvo 60 Din. — Posamezna številka 1 Din. —
V inseratnem delu vsaka drobna vrstica ali nje prostor 10 Din.

GLASILO J. K. Z.

Spisi in dopisi se pošiljajo Uredništvu »Domoljuba« naroč-
nina, reklamacije in inserati pa Upravištvu »Domoljuba«,
Ljubljana, Kopitarjeva ulica.

Sedanja protikmetska vlada.

Na shodu pri Sv. Marjeti na Dravskem polju dne 27. sept. 1925. govoril dr. Anton Korošec.

Sedanjo vlado sestavljata srbska radikalna in hrvatska kmetška stranka. Ko sta se sporazumeli za vlado, je hrvatska kmetška stranka izjavila, da sprejme od svoje zaveznice državopravni program, to se pravi, da prizna birokratični centralizem, a radikalna stranka, da sprejme gospodarski program hrvatske kmetške stranke. Političen pravec v novi vladi bi torej na podlagi pogodbe naj dajala radikalna stranka, gospodarski pravec kmetška stranka. Temu odgovarja tudi, da je radikalna stranka obdržala zase vsa politična ministristva, Radičeva pa vsa gospodarska, razven dveh najvažnejših, finančjskega in kar je še bolj čudno, poljedelskega ministristva. Naravno bi bilo, da bi vsaj poljedelsko ministristvo imela kmetška stranka v svojih rokah. Spodobilo bi se, da bi tudi ministristvo za socialno politiko zasedla

Sedaj bo tretji mesec, da nam vlada nova vlada. Imela je priložnost, da v parlamentu pokaže svojo zakonodajno sposobnost, a v dobi brez parlamenta, da v upravljanju uveljavlja svoje praktične zmožnosti. Priznati moramo, da se radikalna stranka zvesto drži svojega starega političnega programa, zapostavljanje Slovencev in Hrvatov ter strankarstvo nad vse, tudi nad državne koristi. Hrvatska kmetška ali seljačka stranka pa ni uvedla drugega pravca v naši gospodarski politiki. Nadaljuje se dosejanje, stara gospodarska politika radikalne stranke. Hrvatska seljačka stranka je torej tudi v gospodarskem oziru kapitulirala pred radikali in bolj primerno se nam zdi, ako te stranke ne nazivamo po kmetškem stanu, ampak po njenem voditelju, radičevsko stranko.

Slovenski kmet v stiski.

Kmetški stan se nahaja danes v težki gospodarski krizi. Posebno velja to za slovenski kmetški stan. S tem, da smo Hrvati in Slovenci prišli iz prejšnje Avstro-Ogrske

pod novo državo, je bilo že samoposebi umevno, da bo morala državna politika ustvariti nove, gospodarske smernice za kmetški stan, primerne novim mejam in novim notranjedržavnim razmeram. Za to preorientacijo pa se ni poskrbelo, in posledica je, da se nahaja kmetški stan med Slovenci in Hrvati na celi črti v veliki gospodarski krizi. Naši glavni kmetški pridelki so živina, vino, les. Za živno smo izgubili prejšnje, stare trge, a v državi, ker je povečini poljedelska, si nismo mogli pridobiti novih; preko drž. mej pa nismo mogli zaradi vedno se menjajoče valute. Zato je trgovina z živino in njenimi pridelki ali počivala ali pa bila v rokah grdih špekulantov. Kmet je imel v vsakem slučaju škodo. Vinska trgovina je bila podvržena istim neugodnostim: v notranjosti so jo ubijali železnični tarifi, v inozemstvo ni mogla radi carine. Lesna trgovina je trpela pa vsled nestalnosti domače in tuje valute, a v notranjosti zaradi visokih železničnih tarifov. Za sadje in kmetške pridelke, v kolikor smo jih imeli odvišnih za trgovino, je veljalo isto. Vse poglobljanje in razširjanje kmetške produkcije, pa je stalno zadrževala naša strašna davčna politika, ki je posebno zadnje čase dospela do neznosnosti. Pod vsemi temi vplivi je prišla na slovenskega kmeta ista gospodarska mizerija, kakor jo črne bukve kmetškega stanu zabeležujejo okoli l. 1870. Kmetški stan propada, smrtno pesem mu poje eksekutor.

Vlada nima srca za kmeta.

Ne rečem, da se je vse to že lahko predvidelo, in uravnalo prva leta po polomu, a sedaj smo že sedmo leto skupaj Slovenci, Hrvati in Srbi, a kmetška gospodarska politika je še vedno taka, neurojena in zanemarjena, kakor prva leta po vojski. Politične stranke, ki so sedele za majhnimi presledki dosedaj na vladi, radikalna, demokratska in samostojna, sicer neprestano govorijo o številčni moči kmetškega stanu, da znaša čez 80% vsega prebivalstva, ga stavijo, da je temelj države, a istotako kakor so ga neprestano hvalile, so ga tudi neprestano zanemarjale. Svoji vladni politiki niso znale dati kmetškega pravca, ker niso s srcem temeljile v kmetškem ljudstvu, in niso

mogle, ker so imele preveč dela s svojimi strankarskimi posli in preganjanjem političnih nasprotnikov. Ako pregledamo sedemletno politično zgodovino naših glavnih vladnih strank, tedaj nam vsak list govori samo o tem, kako so živele od države, a ne za državo, kako so utrjevale svoje strankarske postojanke, a pozabljali na stanove in državo. In ker je kmet v krizi, je v krizi tudi ves kmetški delavski stan, ker živi s kmetom v delovni in socialni skupnosti ter je njih usoda vezana druga na drugo. Kriza kmetškega stanu pa naravno vpliva tudi na vse druge stanove, kajti država je živo telo, ki čuti vsako bolečino, kjerkoli se na njem pojavi.

Radič in Puceļ proti kmetu.

Radičevska stranka je vse druge programatične točke vrgla v blato ter sama z vihrajočo kmetško zastavo krenila v vladni tabor. Mi jo vidimo sedaj na delu. A kakšno je to delo? Potrdila je stare davke, naklonila nam nove, sprejela za kmeta neugodno novo carinsko tarifo, sklenila istotako neugodne trgovinske pogodbe z Italijo in Avstrijo. Na vladi je pozabila na svoj kmetški program. Tudi agrarno reformo je spravila v popolnoma nov tir, da namreč prepusti siromaka samemu sebi, ako si hoče kupiti veleposestnikovo zemljo. Toda v resnici siromaka, ki si kupuje zemljo, ne prepušča samemu sebi, ampak bančnemu kapitalu, ker je pač samoumevno, da si pri sedanjem stanju kmetških razmer noben nemanič ne more kupiti posestva, nabaviti vsega orodja ter pričeti gospodariti. Saj še stari posestniki ne morejo izhajati, tem manj je mogoče, da bi siromak-začetnik mogel izhajati brez izdatne pomoči od strani države. Tako se nikjer ne izvršuje agrarna reforma in tudi pri nas na ta način ne bo pomnožila in okrepila kmetškega stanu. Na ta način se edino povečuje upliv kapitalizma na kmetške vrste. Tudi kmetški program radičevske stranke je že umazan.

Radič in kmetška ljudovlada.

Kljub temu hodi Radič po celem svetu in prepeva pred celim svetom svojo staro pesem o seljački demokraciji, tako da mora biti vsak inostranec prepričan, da se pri nas kmetu čedi samo med in mleko. Radič

pravi, da vlada pri nas sedaj seljačka, kmetijska demokracija. Seljačka demokracija pomeni v slovenskem jeziku ljudovlado kmetijskega stanu. Kje za božjo voljo pa je ta seljačka demokracija? K nam na Slovensko še ni prišla! Mi o vladi kmetijskega stanu še na Slovenskem ničesar ne čutimo, in mi znamo, da tudi na Hrvaškem in Srbskem kmetje o taki vladi nič ne vedo. To je zopet zavajanje inostranske in domače javnosti na kriva pota. Težko je kje najti državo, v kateri bi se kmetijski stan nahajal v večji krizi kakor pri nas! Demokracije, to je ljudovlade, v naši državi sploh ni. Pri nas ni seljačke, ni delavske, ne kake druge demokracije! Ali je to demokracično, kakor so se izvršile zadnje volitve v narodno skupščino? Ali je morda ljudovlada, da Pašič igra vlogo diktatorja v radikalni, a Radič v svoji stranki? Ali je morda to ljudovlada, da morajo stranke slepo glasovati za to, kar jim vlada predloži, ne da bi jih prej vprašala za svet in mišljenje? Ali je morda to ljudovlada, da se narodom odrekajo njihove pravice do samoupravnih svobode?

Pri nas ne vlada ljudstvo, ne kmetijsko ne drugo, pri nas ne vlada narod, mi nimamo ljudovlade, ampak vlado nekaterikov! Ti nekateriki ne spoštujejo kmeta, ampak ga potiskajo ob stran, ga omalovažujejo.

Za gospodarsko zbornico.

Priznati pa moramo, da kakor je parlament danes sestavljen iz političnih strank, tudi ni zmožen in sposoben, da bi mogel dovoljno, pravično in vsestransko ustrezati vsem gospodarskim stanovom. Zato naša stranka zahteva, da se poleg političnokulturnega parlamenta še ustanovi tudi socialnopolitičen, gospodarski parlament. Tega bi naj ne sestavljale politične stranke, ampak stanovi. Samo tako bi bilo mogoče, da bi kmetijski stan prišel do svoje veljave. Tako pa bi bilo omogočeno, da bi tudi vsi drugi stanovi prišli, primerno svoji moči, do besede, kadar se gre za njihove življenske gospodarske zadeve. Tak parlament, sestavljen iz vseh stanov, bi predstavljal socialno zgradbo naših narodov in cele države. Bil bi potrebno dopolnilo sedanjemu parlamentu, v narodnogospodarskih in socialnih stvareh pa bi bil vodilen, bi stal na prvem mestu.

Govori se sicer in to že dolgo časa, da se tudi v srbskih krajih misli na ustvaritev drugega parlamenta. Toda kolikor čujemo, hoče to biti kopja fevdalnih senatov ali gospodskih zbornic z imenovanci, virilisti in odličnjaki. V nefeudalni državi ustvarjati feudalne parlamente, že to je velika nezmisel. Nevarnost pa je, ako se stanovom glede njihovih gospodarskih in socialnih potreb ne da zakonodajnega torišča in prilika, da si svobodno po lastni uvidevnosti vodijo svojo usodo. To bi ne bilo ne v smislu seljačke demokracije, a tudi ne v smislu delavske in druge stanovske demokracije.

Vlada nekaterih samodržcev.

Da pri nas ne vlada ljudstvo in da se ne vlada po želji ljudstva, to vidimo tudi v tem, kako se postopa s šolo, od ljudske do visoke šole. Izkušeni šolniki nam zatr-

jujejo, da novi učni načrti višino naših dosedanjih šol zelo ponižujejo. Naše ljudstvo pa nima želje, da se balkanizira, da nazaduje v omiki. V srednjih šolah se je začelo v Sloveniji odpravljati paralelke, da je v prenapoljenih razredih vsak večji uspeh nemogoč. Kaj se dela z veroukom, kaj s kateheti in kako se v gmotnem oziru z duhovniki, tega danes nočem ponavljati. Vse to ni seljačka demokracija, kajti kmetijsko ljudstvo si želi verske in dobre šole.

Tudi ni demokracija, ako se en cel narod, kakor n. pr. naš slovenski izključuje od vlade. Pravijo, opustite svojo slovensko avtonomijo in svoj slovenski jezik, pa lahko greste v vlado. To je zopet samovolja nekaterikov! Mi vsi dobro znamo, da srbski narod ni nestrpen in odklonilen nasproti slovenskim zahtevam, da je srbskemu kmetu vseeno, ali imajo Slovenci avtonomijo ali dve oblasti, mi dobro znamo, da ves hrvaški narod želi isto samoupravo kakor mi. Toda, ne! Ne volja celih narodov, ampak samovolja in trmoglavost nekaterikov se mora zgoditi. Tako daleč smo pri nas z ljudovlado.

Slovenska ljudska stranka.

Mi pa ne obupamo, in mi smo bolj kot kdaj odločeni, da nadaljujemo veliko borbo za sporazum med narodi in za pravo demokracijo, ljudovlado vseh stanov. Četudi so nas hrvaški zaupniki zapustili, nas to ni omalodušilo, nasprotno, mi smo prepričani, da je nadaljevati boj za svobodo in sporazum in demokracijo sedaj še večja dolžnost za nas. In mi bomo to dolžnost vršili ter zbirali okoli sebe vse, ki hočejo dobro slovenskemu narodu, slovenskemu kmetu in delavcu.

Za pomoč oškodovanim vsled neviht, povodnji in toče.

Narodni poslanec Dušan Serbec je poslal ministru za kmetijstvo sledeče pismo v zadevi zavarovanja hudournika Ribnice v Srednji vasi v Bohinju. Gospod minister! Letos dne 2. avgusta je divjala nevihta nad občino Srednja vas. Hudournik Ribnica je pri tem tako narastel, da je odnesel velik del škarpe ob mostu, po katerem pelje cesta do Cerkve in vasi Studor. Ogrožen je most sam in štiri hiše. Občina je revna in ne zmore škode za popravilo te škarpe, ki je cenjena na 50.000 dinarjev. Zavarovanje struge bi stalo nadaljnih 50.000 dinarjev.

Oddelku za hudournike (hidrotehnični oddelak) pri vel. županstvu v Ljubljani je ta zadeva znana, a ne razpolaga s kreditom, da bi to nujno delo izvršil. Pripominim, da ima imenovani urad dela pri tem hudourniku že predvidena.

Usojam si tedaj Vas prositi, gospod minister, da izvolite vodnemu oddelku pri vel. županstvu v Ljubljani navedeni kredit takoj nakazati, a v slučaju, da to ne bi bilo mogoče izposlovati, da se vpostavi v prihodnje dvanajstine v ta namen potrebni kredit.

Za pomoč po toči oškodovanim v občini Bloke (okraj Logatec, vel. županstvo Ljubljana) je poslanec Serbec istotako predložil sledečo zahtevo:

Gospod minister! Dne 12. avgusta je strahovito neurje s točo uničilo celoten letošnji pridelek v naslednjih vaseh občine Bloke: Strnec, Zakraj, Mramorovo, Godičevo in deloma Škrabče, Ravnik, Lepi vrh in Rumarsko.

Škoda znaša po uradni cenitvi županstva na Blokah glasom priloženega potrdila skoraj 200.000 dinarjev. Ta cenitev bo prej prenizka kot previsoka. Ze lani je napravila toča v vaseh Zakraj, Strmec, Mramorovo in Godičevo ogromno škodo. Prebivalstvo na Krasu, obstoječe izključno iz malih posestnikov, je revno, in je vsled zadnjih slabih letin že skoraj vse zadolženo.

Prodobno oceno škode je županstvo Bloke takoj po nesreči odposlalo velikemu županstvu v Ljubljani.

Pomoč je nujno potrebna ali v denarju ali v naturalijah. Radi tega Vas prosim, gospod minister, da vzamete to predstavko v poštev in prizadetemu prebivalstvu izdatno pomagata.

Ob tej priliki si usojam Vas, gospod minister, ponovno opozarjati tudi na vas Metulje iste občine, ki je bila letos pomladi po povodnji skoraj uničena in za katero sem si usojal že svoj čas predložiti tozadevno predstavko za nujno pomoč, ki je pa prizadeto prebivalstvo do danes še ni prejelo.

Isti poslanec je zahteval pomoč za po toči poškodovane v občini Bohinjska Bela s temle pismom:

Gospod minister! Dne 15. avgusta se je ulilo na Bohinjsko Belo, občina Ribno (okraj Radovljica) neurje s strašno točo. Na njivah so bili uničeni vsi jesenski pridelki, po vrtovih je bilo vse sadje razbito. Prebivalstvo v tej gorski občini je revno, in živi le od jesenskih poljskih pridelkov, ker pšenica tam komaj še raste. Le-ti so pa popolnoma uničeni. Tako, da je pomoč nujno potrebna.

Sam sem bil na licu mesta in sem se prepričal o škodi. Po treh dneh sem našel ponekod še plast ledenih ran na polju celo ped visoko in posamezno rano kot jajce veliko — in to avgusta meseca. Največ je trpela vas Kupljenik.

Pomoč je nujno potrebna ali v denarju ali z nakupom in brezplačno razdelitvijo — oziroma z razdelitvijo po nižani ceni — koruze in ajde med prizadeto prebivalstvo.

Prosim Vas, gospod minister, da vzamete to predstavko v poštev in prizadetemu revnemu prebivalstvu izdatno pomagata.

Naznanilo.

Zaradi preselitve moje trgovine prodajam vse manufakturno blago po znatno nižani cenil!

Velikanska izbira moških in ženskih štofov, barhenta, flanel, oksforda, cefirja, bele tkanine in šifona, rujave kotenine in platna za posteljno perilo, tiskovine za predpasnike itd. — Svileno, delenaste in cajgaste rute. — Krasna izbira kravati itd. — Posteljne odeje in flanelaste rjuhe itd.

Ne zamudite najugodnejše prilike, katera se vam nudi le kratek čas v trgovini!

J. MENART — DOMŽALE.

Invalidski zakon.

Redukcija invalidov.

Izvršen, dotiskan in razdeljen med poslance je načrt novega invalidskega zakona. Načrt zakona je znatno poslabšanje dr. Behmenovega načrta (po dr. Ježevevemu osnutku pod Davidovičevno vlado). — Kritika novega načrta je soglasna: uničujoča. Kaj naj pričakujejo vojni invalidi od novega zakona, se zrcali najbolj iz tegale primera: Dr. Behmenov načrt je nudil vojnim žrtvam 200 milijonov dinarjev, sedanjí načrt jim hoče dati beraških 40 milijonov državnih izdatkov. Mislimo, da je že ta sama ugotovitev zadostna in priča dovolj, da je novi načrt enostavno nesprejemljiv v tej obliki.

Ni čuda, da je nastal enodušen odpor vseh invalidskih organizacij proti takemu načrtu invalidskega zakona. — Ne moremo se spuščati v podrobnosti, za svojo dolžnost pa smatramo, da obvestimo vso široko javnost na ogromno število ubogih vojnih žrtev, ki bodo odvisne od javne podpore in bodo v prvi vrsti prišle v breme občinam in umirale v šupah in pod kozolci gladu in vsled mraza, ker jih obubožane občine ne bodo mogle preživljati.

Mi se popolnoma pridružujemo zahtevam vojnih invalidov, ki so pogavitno tele: 1. Oni ne prosijo milosti, temveč zahtevajo priznanja; 2. pokojnina naj se jim prizna v zlati denarni vrednosti; 3. nobene razlike — kot se namerava — ne sme biti med Srbi in »prečanic«, tudi ne med častniki-invalidi; 4. narodni fond za invalide mora dobiti večje dohodke. Pri upravi tega fonda morajo biti soudeleženci invalidi (zastopniki organ.); 6. preiskati se morajo vse redukcije invalidov, in tistim, ki se jim je napravila krivica, zopet priznati invalidnino. Nimamo primere za način, kakor se je izvršila ta brezsrčna redukcija, proti kateri so bili vsi protesti bob ob steno. Naj omenjamo, da je bilo v Sloveniji, ki ima približno 16.000 do 17.000 vojnih invalidov, od teh reduciranih nad 7000 odnosno blizu do 8000, torej skoro polovico. A kdo naj skrbi za te uboge ljudi? Naše preobremenjene in deloma prezadolžene občine? Tiste občine, ki jim ukinja finančni delegat izplačilo postavnih doklad?

Čujemo, da so ponekod obdolževali invalidi občine in županstva, češ da so bili reducirani po krivdi le-teh. To je popolnoma krivična obdolžitve. Invalidski pregled je bil izvršen na temelju člena 35 zakona o proračunskih dvanajstlinah za julij, avgust in september 1923 (Uradni list št. 65 ex 1923). Ne vemo podrobno, kakšne tajne ukaze so imele invalidske komisije, ki so izvrševale redukcije celo, ne da bi bile invalide sploh pregledale ali zaslišale občine. Lahko si pa mislimo, kakšna so bila navodila, če pogledamo uspeh: 50% reduciranih, ki so jim bili takoj ustavljeni vsi prejemki, reveži pa prepuščeni bedi in javni milosrčnosti. Najlepše pri vsem je še to, da ni pritožbe proti tej redukciji. Tako rešitev je prejela tudi »Županska zveza«, ki se je vsled prošnje zlasti radi naših občin, ki se jim hočejo naprtiti skrbi za invalide, zavzela zanje ter nastopila proti brezsrčni redukciji. Za nas stoji, da

NOVICAR

d Cerkevno odlikovanje. G. Alojzij Markež, ekonom v škof. zavodu sv. Stanislava v Št. Vidu nad Ljubljano, je bil imenovan za škof. duhovnega svetnika.

d Dvesto prošelj za posojila pri združnici Drž. hipotekarne banke v Sarajevu so vložili bosanski in hercegovinski kmetje. Vsi skupaj prosijo za posojila v znesku 8 milijonov dinarjev, povprečno torej vsak za 40.000 dinarjev.

d Orlovski stadion. Nad četrt kilometra zidu za ograjo okoli stadiona je že postavljenega; gledalcu se nudi ob pogledu na 270 m dolg, popolnoma raven zid res krasen pogled. Toda to še daleko ni vse; da dobi zid tudi na zgoraj lep zaključek in obenem streho, ki ga bo varovala pred pogubnimi vplivi slabega vremena, polaga kamnosek na zid dve betonski plošči, med katerima bodo divni dekorativni korci; na vsake 3 m pa bo stala na kockasti podlagi krogla z bronasto konico na vrhu, ki jo bodo ob velikih prireditvah osnažili, da se bo svetila kot bi bila iz čistega zlata.

d Velikanska cerkev. Pri Rimu so položili temeljni kamen za cerkev, ki bo ena največjih katoliških cerkva. Načrt je napravil arhitekt Armando Brasini. Kupola bo 125 m nad zemljo, še za 7 m višje kakor kupola cerkve sv. Petra. Gradbeni čas je preračunjen na 20 let.

d Katoliške šolske nedelje na Dunaju. Dunajske katoliške organizacije so priredile preteklo nedeljo posebno »katoliško šolsko nedeljo«. Dopoldne so bile po vseh farnih cerkvah slovesne službe božje s primernimi cerkvenimi govori, zvečer pa so priredili tri velikanske shode v največjih dunajskih dvoranah, kjer so dunajski krščanski starši odločno protestirali proti razkristjanjenju mladine pod krinko šolskih reform.

d Občinske volitve v Št. Vidu. V nedeljo dne 27. septembra je pri občinskih volitvah dobila SLS 354 glasov in 15 odbornikov, združeni nasprotniki: radikali, samostojni, žerjavci in socialisti pa 221 glasov in 10 odbornikov. Gospodu okrajnemu glavarju se je zdelo primerno, da je pri seštevanju kroglice napravil zasmehovalno pripombo: »No, sedaj preštejmo pa še ta pobožne! Je pravi tič ta g. glavar! Volivni boj je bil silno oster. Zahvaljujemo našim možem in fantom, ki so vse storili, da je zmaga SLS tako lepa.

d Občinam in okrajnim zastopom je finančni delegat ukinil izplačevanje vseh doklad, dokler bodo njihovi občani v zastanku s plačilom davkov. Ker je ta odredba protizakonita, so poslanci Jug. kluba zahtevali od finančnega ministra, da jo takoj ukine.

gre skrb za vojne invalide državi in ne občinam. Zato pričakujemo z vso resnostjo, da bo ljudski parlament (ali je to narodna skupščina?) popravil invalidom storjene krivice z novim zakonom. F. K.—n.

d Učni tečaj za babice se začne na drž. babiški šoli v Ljubljani 4. novembra 1925. Tečaj bo trajal 9 mesecev. V tečaj se sprejmejo ženske od 24 do 40 let. Pouk je brezplačen. Prošnje je vložiti do 10. oktobra pri okrajnem glavarstvu. Natančne pogoje za sprejem objavlja uradni list 23. septembra 1925. Pojasnila dajejo županstva.

d Svarilo. Kakor nam poročajo, se zopet pojavljajo po deželi in mestih zastopniki raznih inozemskih tvrdk, ki nabirajo naročila za povečanje fotografičnih slik (portretov). Ker dobe taki naročniki za drag denar nevredne izdelke, navadno pa sploh ne dobe naročenih slik, dasi morajo plačati visoko predplačilo, svarimo pred takimi naročili, to tem bolj, ker si vsak lahko naroči povečano sliko pri domačih fotografih v Ljubljani in drugih večjih mestih v Sloveniji, kjer dobe res dobro izdelavo za neprimerno nižjo ceno.

d Prosjachenje v vlakih. Ministrstvo za promet je izdalo naredbo, po kateri je strogo prepovedano v vlakih beračiti in krošnjari. Vsa tozadevna prejšnja dovoljenja so preklicana in neveljavna.

d Boj med cerkvijo in državo na Češkem traja še vedno. Socialisti zahtevajo, da vlada kaznuje vojaškega škofa, ker se je postavil na stran papeževega nuncija. Notranji minister je izgnal iz države grško-katoliškega nadškofa msgrja Papp, dasi sodišče še ni končno veljavno rešilo njegove prošnje za češko državljanstvo.

d Znani poglavar Marokancev Abd-el-Krim, ki vodi vojno proti Špancev in Francozom in je oboje že parkrat pošteno naklepal, je bil v zadnjih bojih baje ranjen v nogo.

d Preveč oštarij. — Na Angleškem je gosposki zbornici predložen zakonski načrt, ki vsebuje važne spremembe točilnega zakona na Škotskem. Po tem načrtu naj bi se število krčem tekem 11 let znižalo za 20 odstotkov. Gosposka zbornica je predlog sprejela, vendar ni upati, da bi zaenkrat spodnja zbornica zanj glasovala.

d Spakovanje. Štajerski Rajhenburg so prekrstili v »Savski Brestovac«. To je še bolj neumno, kakor poprej. Zakaj ne puste krajevnih imen pri miru, če ne vedo nič boljšega?!

d Nov načrt. Angleški kapitalisti so ponudili turški vladi, da bi zgradili predor pod Bosporjem, kjer morje loči Evropo od Azije. Potem bi šli vlaki pod morjem naravnost v Carigrad.

d Tristo vagonov sladkorja se je stopile v sladkorni tovarni v Belju. Zadnja nevihta je namreč odnesla streho s skladišča in dež je stajal 300 vagonov sladkorja. Škoda cenijo na 30 milijonov dinarjev.

d Palača japonskega ministr. predsednika in hiša kneza Tokugavo sta pogoreli. Škoda je 5 milijonov dolarjev.

d Zopet rop v cerkvi. V noči od sobote na nedeljo so vdrlí tatovi v zakristijo kapitelske cerkve v Novem mestu in od

nesli dve monštranci z relikvijami in eno kadilnico. Za roparji ni sledu. Kar se tiče ropov in tatvin, je novomeška okolica na prvem mestu.

d Proti verski vzgoji nastopijo sedanji mogočnejši vsak čas s kakim novim orožjem. Veliki župan ljubljanski je razposlal okrožnico, v kateri poudarja, da se morajo šolski otroci udeležiti skupne službe božje samo ob predpisanih državnih praznikih, drugače pa je udeležba šolske mladine pri verskih vajah neobvezna. Liberalni učitelji bodo seveda okrožnice veselili, šolske mladine ne bomo več nadzorovali niti pri procesijah niti pri nedeljski službi božji, pač pa bodo ob nedeljah otroke podili v sokojske telovadnice. Krščanski stariši! Glejte sami, da bodo otroci redno zahajali v cerkev in se tam dostojno vedli.

d Se pa že splača oženiti se. Kanadec Ferguson je bil bogat, je ubožal in je hotel obupati. Pa je dobil poročilo, da mu je neki stric v Avstraliji zapustil 10.000 funtov (2.700.000 dinarjev), z edinim pogojem, da se mora oženiti. Gotovo se je.

d 3 »Fordki« in 5 novorojencev na minuto. Po številkah Zedinjenih držav v Sev. Ameriki se izdelajo v Fordovih tvornicah trije avtomobili vsako minuto. Rojstva so se pa poslednji čas tako razmaknila, da pride vsako minuto 5 novorojenčkov na svet.

d »Miroljubni« Angleži. Pravkar so izpustili v morje največjo vojno ladjo na svetu. Ime ima »Nelson«. Težka je 35.000 tonelov, za 3000 več kakor ameriška »Colorado«. Dolga je 702 čevljev. Stroški zgradbe znašajo malo manj kakor dve milijardi dinarjev. Moštvo na ladji bo štelo 1400 mož.

d Kako se časi menjajo. Ko se je Jezus rodil v Betlehemu, nista Marija in Jožef našla prenočišča; nihče ni hotel sprejeti družine pod streho. Minoli mesec pa je v istem Betlehemu 70 družin postavilo v svoje domove kip božjega Sinu. V Nazaretu, kjer je bival Jezus kot sin revnega tesarja in so ga hoteli o priliki kamenjati, je ta mesec 200 družin postavilo Jezusovo podobo na prestol.

d Koliko je vojakov? Društvo narodov je izdalo statistiko o vojni. V času od 1914 do 1918 je stopilo v vojno 15 držav. Koliko vojakov pa je bilo poklicanih pod orožje? Rusija 12 milijonov, Nemčija 11 milijonov, Anglija 8.900.000, Francija 8.400.000, Avstrija 7.800.000, Italija 6.600.000, Turčija 2.850.000, Bolgarska 1.200.000. Druge države so bile oborožile vsaka manj ko 1 milijon ljudi. Razmeroma največ žrtev je doprinesla Srbija, ki se je tudi izkazala z največjo hrabrostjo.

Dekleta! Katera hoče imeti za balo celotno sobno opravo, naj kupi za 10 Din srečko Dijaškega podpornega društva! Dobila jo bo! Pa s tem še ne smete biti zadovoljne! Kupite jih še več in zadele boste še kuhinjsko opravo, celo procesijo kuhinjske posode, »Slovensko kuharico«, obleke, jopice, lepih nogavic, robcev, povrh pa še družinski list »Mladiko« za prihodnje leto. Kakšna zapestna urica ali uhanček vas tudi ne bi razžalil!

Fantje! Kdor hoče imeti šilega konjčca, krasen vozliček, izborno kolo, novo ob-

SIRON · DOMOVINE

IZ ST. JOSTA PRI VRHNIŠKI.

Dopisniku »Kmet. lista« z dne 16. septembra 1925 odgovorjam: 1. Ni res, da sta šli imenovani deklici po tisti deski, ki je bila namesto odnešenega mostu za silo položena čez potok, ker dotično desko je že prej ponoči narasla voda odnesla. Šli sta po deski, ki jo je g. Podolgarš za lastno rabo tik hleva položil čez potok. 2. Samostojni pisec piše, da je Mat. Tominc pozval županstvo, naj poskrbi, da bi se most zopet napravil, toda občina ni dovolila nobene podpore iz občinske blagajne. Podpore res ni občinski odbor dovolil. Toda samostojni pisec bi moral vedeti, da je bila zaradi naprave tega mostu dne 9. avgusta 1925 sklicana občinska seja, in da je na tej seji bilo sklenjeno, da občina ne prispeva k napravi tega mostu. Občinski odbor je bil mnenja, da naj most napravijo vsi tisti, ki ga rabijo. In ta sklep so podpisali tudi trije obč. odborniki SKS. Na prijazen nasvet občinskemu tajniku, pa dopisniku »Kmet. lista« prav lepo tiho povem, da odkar je voda odnesla imenovani most, nisva imela prilike, ne on in ne jaz, da bi tratila čas s kako agitacijo, toda mostu vseno nisva delala. — Pavel Zakelj, obč. tajnik.

DOLENJA BRIGA.

V soboto, dne 19. t. m. nas je obiskal naš poslanec g. K. Škulj. V prijaznem razgovoru nam je razložil naš sedanji politični in gospodarski položaj. Zelo se je zanimal za naše razmere. Pomiloval je uboge kmete, ki nam je slana pomorila koruzo, ki je naš glavni pridelek. Krompir nam je uničil žr in imeli ga bomo manj, kot smo ga posadili. Hvalešni smo g. poslancu, ker smo po njegovem posredovanju dobili v naši vasi šolo. Preje so hodili otroci v Borovce, ki je nad eno uro oddaljen, po gosdovih in do glečnjev segajočem blatu. Šola je bila sedaj dve leti v neki zasebni hiši. Pokazali smo mu načrte za novo šolsko poslopje in obljubil nam je, da bo po svoji moči deloval na to, da država nekoliko prispeva, ker je nam samim nemogoče graditi. Zavel se je tudi za krošnjarenje, ki je edini vir našega zaslužka, ker nas skalnata semlja ne more preživljati. Hvalešni smo g. poslancu in izrekli smo mu vsi popolno zaupanje.

BANJALOKA.

Dne 20. sept. v nedeljo je imel pri nas gosp. poslanec Karel Škulj shod. V lepem, več kot dve uri trajajočem govoru nam je razložil politični položaj. Vsi so govoru pazljivo sledili in želo se je več ogorčenih medklicev na račun nasprotnikov. Vsi poslušalci, med katerimi je bilo tudi mnogo žena, so se gosp. poslancu zahvaljevali, prosili ga pomoči in mu izrekli tople zahvale. Županstvo bo odposlalo prošnje na višji šolski svet, naj pošljejo šoli še eno učno moč, ker ena sama učiteljica ne smore učiti krog 160 otrok. Pretekli bo še en mesec kar se je pričel pouk, a še niso urejene šolske razmere.

FARA PRI KOSTELU.

V nedeljo, dne 20. septembra se je vršil pri Fari dobro uspel shod SLS. G. poslanec Škulj je razložil politično sedanje RR vlade, krivično izmozgavanje Slovenije s davki ter pojasnil v kakem stanju je sedaj akcija za gradbo železnice Kočevje—Brod—Moravice. Z velikim ogorčenjem so sborovalci poslušali uvodni članek Narodnega dnevnika »Z glavo skosi sive, v katerem članku se trdi, da ob Musilovi proggi ni ljudskih naselbin in da bi ta železnica služila le knezu Auerspergu ali pa k večjemu še Kajetu. Tako more pisati le kdor tukajšnjih razmer ne pozna. Na shodu se je nato glasno izrekle zaupnica načelniku stranke dr. Koročcu in poslancu Škulju, odobrilo se je postopanje Jugoslovanskega kluba napram sedanji vladi, ugovarjalo proti nameravanemu liberalnemu šolskemu

leko, lepo uro z verižico, krivce za klobukom ali pa lepo darilo za svojega dekleta, ta naj kupi za 10 Din srečko Dijaškega podpornega društva!

zakonu ter se je sklenila s velikim navdušenjem, resolucija, v kateri narod zahteva železniško zvezo Slovenije z morjem. Ta resolucija se je brzojavno poslala g. ministru za promet. — Po shodu pri Fari se je vršil blagoslov novega mostu v Kuželju. Blagoslov je izvršil farfarski g. župnik, poslanec Škulj pa je imel primeren nagovor na številno množico, ki se je zbrala v ogromnem številu, zlasti sosedje Hrvaške. Med udeleženci smo opazili gg. župnika iz Broda in hrvaškega Kuželja ter občinskega bilježnika iz Broda.

ROB PRI VEL. LAŠCAH.

Katoliško isobraževalno društvo je uprizorilo dne 8. septembra dramo »Brez domovine«. Dvorana je bila napolnjena do sadnjega kotička. Gledalcem je igra zelo ugajala. Ker je drugače v našem robarskem kotičku precej dolgočasno, bi želeli, da se naši vrli igralci sopes kaj kmalu pokažejo na odru. Zahvaljujemo pa se vsem, ki ste sodelovali in pripomogli, da je igra tako lepo uspela.

ROVE PRI ZAGORJU OB SAVI.

(Novi zvonovi.)

Naša podružna cerkev na Rovih posvečena sv. Duhu, je dobila tri nove bronaste zvonove. Da smo si samogli naročiti vse tri zvonove, da imamo sedaj isto zvonjenje kakor pred vojno je zaslug naših dobrih sosesčanov, kakor tudi gospoda Frane Kovača iz Zavin, ki je kot stareša domačih fantov pri svojih sotovariših nabral lep prispevek za zvonove, za kar se vsem skupaj najprisrčneje zahvaljujemo. Posvečenje zvonov se je vršilo dne 6. sept. t. l. Posvetil jih je domači prečastiti g. župnik iz Zagorja. Domača dekleta so v slovesnem sprevedu darovale nove sveče za vse tri oltarje. Za ta dan so dekleta cerkev najlepše okrasile. Vsa je bila prevlečena s venci in lepodišečimi šopki. Zahvaljujemo se tudi cerkvenim pevcem pod vodstvom g. organista Rozmana iz Zagorja za lepo petje.

Poglej, poglej si našo Mico,
kako ti ona prati zna,
napravi si kar veselico, —
opere vse, kar se ji da.

Kadar ima „GAZELA“ milo,
ti pere rada noč in dan,
očisti vsako ti perilo,
njen trud nikdar ti ni zaman.

IG.

(Davidov boj s Golijatom ob 33 centnem bronastem orjaku.) Že večkrat sem v »Domoljubu« vprašal g. Senka iz Iga, kdo je bil tisti občinski mož, ki je pri uradni občinski seji 23. nov. l. l. glede predloga o nujni popravil kapljanje rekel: »Mi ne bomo farjem nič popravljali; naj si kar sami popravljajo?« Do sedaj še niso imeli g. S. korajšje povedati ime tistega obč. moža! V Kmet. listu so zadnjič glede tega pisali g. S.: »S tem izrazom, ki ga je najbrže sestavil sam po svoje, je ovental že vse njegove dopise! Torej že sam vel! Pač hinavski človek je tisti, ki vprašuje za stvar, katere še sam vec. — G. S. Imam može za priče, ki lahko pričajo, kdo da je tiste lepe besede rekel pri obč. seji 23. nov. l. l. Imam može za priče, da Vi, g. Senk dobro veste, kdo je te krasne besede izgovoril! Tudi jaz vem za ime tistega moža in hočem le, da Vi g. S. stisnete pero v jelekne roke in v Kmet. listu zapišete ime tega slavnega obč. odbornika! Zato še nisem hinavski človek, če vprašujem za stvar, katero že sam vem! Viani sem celo šolske leto v šoli vsak teden po 15 ur otroke spraševal iz katekizma in zgodb. Kar sem jih spraševal, sem moral sam še vedeti in sem bil po mnenju g. Senka vsak teden 15 ur celo šolske leto pač le hinavski človek! Dalje tudi g. Senka zelo jezi, da sem dognal, da je on dopisnik Kmet. lista in piše: »Ker noče poštenega boja, zato se je brigal, da je svedel za dopisnika, da ga očrni in oblati pri Domoljubovih bralcih. — Mislim, da je boj na odprtem polju, kot sta se bojevala David in Golijat, veliko bolj pošten, kot pa bi bil boj iz skrivališč. Vi se ne morete skrivati za urodnikov hrbet in mislim, da se za Davida tudi ne spodobi. — Sedaj pa pride boj ob 33 centnem orjaku, ob velikem svonu. V Kmet. listu se zapisali g. Senk: »Mi samostojnosti nimamo navade obehati svojega imena na dopise, ker to ni potrebno. In v Domoljubu sem g. S. vprašal, kdo je bil iz odbora za naprave svonov prvi, ki je svoje ime dal obesiti na — veliki svon? — To je bil g. Senk! In prav radi tega sadnjega stavka sem hotel svedeti za dopisnika Kmet. lista. — G. Senk pišeje o velikem svonu in o meni: »Ali se ne vznuja čut radosti v srcu slehernega, ko zapoje 33 centni bronasti orjak? Če bi to napravili Vaši pristaši, bi jih nosili v — deveta nebesa! — G. S.! Ali se ne vznuja čut žalosti v srcu velikega 33 centnega orjaka, ko ta orjak zapoje in vabi ljudi v cerkev, pa ga mnogi nočejo slišati in nočejo iti v cerkev, celo taki ne, katerih imena nosi ta bronasti orjak? O našem velikem bronastem orjaku bi lahko zapisali to-le kličje:

Bridka žalost ga prešla o,
Ko zapoje vsaki lino,
V cerkev vabi domačine,
Vabi pa zastoj premnoge SKS kaline!

AH bi Vi g. S. morda vedeli povedati kakega takega moža? — Na to vprašanje odgovorite! Kar se pa tiče naših pristašev in devetih nebes, pa to-le: Mi bomo, če nam Bog da to srečo, s svojimi ljudmi ostali kar v prvih nebesih, v deveta nebesa pa ne mislimo prav nobenega nositi, ker deveta nebesa prepustimo Vam, g. S. Kar se hvalite, g. S., glede svojega občinskega gospodarstva, bi Vam svetoval, da morda tudi to malenkost napišete na — veliki svon, kjer je še itak Vaše ime, in si s tem tudi pristanite Svoj podpis, ki še itak visi na velikem svonu. — Ko pridete, g. S., do sapa, se Vam toplo priporočam za kak dopis v Kmet. listu. — M. C. —

KOMENDA.

(Novi svonovi.)

Sv. Petru je vojska pobrala štiri svonove. Ljubzen župljanov mu je darovala pet mogočnih, novih bronastih svonov. Videli ste jih in splošno občudovali na zadnjem velesojmu. Morete si misliti, kako smo se pripravljali na njihov sprejem! Dekleta so vile vitke vence, fantje postavljali visoke mlaje. Vse srečno razum enega, ki ga ljubezni župljan ni dovolil postaviti pri svojem svetu. — V sredo po Malem šmarju smo jih na okusno in pomembno okrašenih vozovih pripeljali. Prvi voz je bil okrašen belo, drugi modro, tretji rdeče: slovenska trobojnica; četrti rumeno in peti belo okrašeni voz sta nas pa spominjala papirne zastave. Morje, fantje in dekleta v narodnih nošah so šli po nje tja v Ljubljano. Orlovski konjenici in kolesarji — vse krasno ovenčano — pa so jim prihiteli nasproti do Traina. Še isti večer so bili štirje svonovi v svoniku, svec v novem domu. Veliki pa je moral čakati drugega dne. Zanj je bilo treba posebnih vrvi in priprav. Pri nedeljski cerkveni slovesnosti so nam še ubrano priknavali in veličastno svonili.

Ta slovesnost je potekla lepo in ob navdušenem razpoloženju. Njoni sijaj je še povzdignil s svojim prihodom prečastiti kanonik in dekan g. Lavrenčič iz Kamnika, ki je imel tudi slavnostni govor. Razložil nam je zgodovino, pomen in namen svonov. Za to naklonjenost mu budi izročena zahvala tudi tukaj. Pri slovesni sv. maši smo hvallili Boga, ki nam je dal dočakati ta dan. In marsikdo se je spominjal tuznih dni preteklega trpljenja, ko je nesrečna vojska vzela zvono ter želel, naj bi bili novi svonovi po dobroti božji zmanilec nove in srečnejše bodočnosti. Bog daj!

TRATA V POLJANSKI DOLINI.

Dasi se mi v poljanski dolini redko oglašimo, vendar pa resnici na ljubo, s katero se je gorenjevaški »Domevina« dopisnik v sadnjem dopisu očitno prav pošteno skregal, priobčujemo »sledenče popravke:« Ni res, da bi bil letos krompir pri nas obetal bogat pridelek. Res pa je da je mnogo gnila ga pa tudi miši so vzele svoj del. Še pač vidi, da se »Domevina« dopisnik ne bavi drugace s krompirjem kot kadar ga mu postavijo na krožniku na mizo. — Dalje ni res, da je bil shod poslanca Brodarja le pitlo obiskan. Res pa je da je bil sadnji shod obiskan dobro kot še malo-kateri ali pa nobeden v »Templju prosvetec tako je namreč P. J. krstil sokolski dom. Poslušaleci tudi nasprotniki so s zanimanjem in bres najmanjšega ugovora sledili izvajanjem govornikovim. — Istotako ni res, da bili Orli vabili na svoje prireditve iz celega okraja. Res pa je, da se samo trije orlovski odseki Tratarske srenje postavili še enkrat toliko članstva kot so ga par tednov prejpre Sokoli nagnali od vseh vetrov skupaj. Ni res, da bi bila naša prireditve cerkvena, res pa je, da so naši Orli tisti dan lepo zadostili verskim dolžnostim, česar Sokoli ob svojih prireditvah ne storo. Priznamo pa, da verske dolžnosti vsak lahko opravlja sam brez Orlov, osobito pa so mojstri v tem gorenjevaški Sokoli, ki jih snajo opravljati tako »na tihem«, da jih niti Bog ne more videti.

Posebnege popravka pa je potreba sadnji del dopisa. Ni res namreč, da bi bil aretirani eden prvih orlovskih funkcionarjev, pač pa je res, da on ni imel pri Orlu nobenega odborniškega mesta. Vprašamo pa dopisnika: »Čemu pa tako previdno zamolčite, da je omenjeni izvršil svoj prestopek že pred tremi leti, ko je bil član škofjskega Sokolca. Če pa nam štejete v slo, da je sadnje mesece, ko je poštene živel, bil Orel, ste gotovo posabili, da je bil kmalu po prestopku član gorenjevaškega Sokola. Nepotrebna pa je vaša trditve, da članstvo pri Orlu ne obvaruje pred slim dejanjem, mi sami vemo, da ni zadosti, da je kdo za Orla vpisan, ampak treba je po orlovskih načelih tudi šiveti. Če bi se pa g. dopisnika še kdaj polastilo skomine žigosati podobne prestopke mu pa prijateljsko svetujemo, da naj si za tarč izbere še nekasnovano svoje vzornike, državno tatove. Urednik naj mu v ta namen odstopi eno cele številke »Domevina« pa bo najbrže še premalo. Tolike v pojasnilo k slobnim lažem in zavijanjem. Če pa bi to ne zadostovalo se lahko še kdaj vidimo. Domevina« dopisna pa opomnimo, naj v bodoče s maslom na glavi nikar na solnce ne hodi.

PODGORICA.

Odkar naša lepa vas stoji in odkar imamo občino, smo imeli župana — sedaj imamo pa gerenta. Ljudje se jese zlasti na računskega pregledovalca Keršmanca, ki je bil SKS, SLS in sedaj je pomagal strogolaviti starega priljubljenega župana. G. Keršman ali ni vaša krivda, če niso občinski računi v redu, saj ste bili vi pregledovalec računov. Ali mislite, da bodete še kedaj naš župan? Se pa krepko motite!

SUHOR.

Umrla je dne 18. septembra vdova Katarina Konda, roj. Stepan v Ravncah št. 7 stara 90 let. Bila je najstarejša oseba v župniji ter jako delavna in usmiljena žena do revežev. Svetila ji večna luč!

GORJE PRI BLEDU.

V kratke pojasnilo vsem ljubeznim dolгим jezikom sporočamo. Napad Pogačarjev na Kmetijsko društvo se je izvršil tako kot je bilo opisano v »Slovenec«. Prav nobeden naših ljudi nima namena Pogačarja zagovarjati. Kmetijsko in bralno društvo Pogačarja ni nikdar podpralo. Prejnji g. kaplan se je res trudil, da bi Pogačar študiral, če pa ni, tega je res kriv Pogačar sam. Naša društva so Pogačarja še pred letom dni izključila, pač pa je bil menda ta fant do sadnjega časa Orjunec.

KUZELJ.

V nedeljo 29. sept. zvečer je bil s veliko slovesnostjo blagoslovljen nov most. V govorih so domači g. župnik Čošarek, g. župnik iz Kučelja Polič, načelnik iz Broda g. Grgorič poudarjali, da je v delu in slogi moč. K delu je veliko pripomogel domači posestnik g. Matija Ožanič.

BRUNŠICE.

Dne 13. septembra smo imeli cerkveno žegnanje. Ze dopoldne je prišla kar cela stotinja nekih surovih fantalinov, menda iz šentjernejske fare. Celo dopoldne so divjali in regovili, dokler jih ni mrak vzel. Stram jih bodi divjake! — Državna cesta iz Rateža v Novomestu je taka, da se bode vozovi kmalu kar na sredi ceste prevračali. — Sadna razstava se je dobro obnesla, toda mnogi posestniki se ni niso brigali sanjo. Novo dobro brezalkoholno pijačo smo tudi poskusili ta dan. Goštilničarji naj takoj naroče potrebno pipo pri 3. Sveti vojski. Brezalkoholno vino je prosto tross. rine.

OSILNICA.

Pretekli teden nas je obiskal narodni poslanec g. Skulj in nam razloščil politični položaj. Odebravanje mnogobrojnega občinstva je izsvetlo: V vlade pod tako sramotnimi in uničujočimi pogoji ne. Ni pa od škode, če povemo, da je rekla neka plemenita gospa, ki ima dobre zveze s šolo, da sme zabiti kmetje, ker gremo g. Skulja poslušat. Bome videli pri občinskih volitvah, kde je zabiti kmeti!

SKOPICE, ŽUPNIJA CERKLJE NA DOLENJSKEM.

(Nove trgovine dobimo.) V bližini prostora, kjer bo stala nova električna centrala za Zagreb, odpre 1. oktobra t. l. svojo trgovino g. Fran Dečko, ki je tukajšnji domačin. Deslej je imel trgovino na Prešganju in v Podzemlju. Ker je v današnjih časih selo prav, da se povdarja: Svoji k svojim, moramo to storiti tudi s osirom na novega trgovca. Moji je bil in je odločen katoličan, ne samo v besedi, ampak tudi življenju. — V naši vasi (obojna vas šteje da 100 hiš) je bilo v tekočem letu še nešteto bolnikov. Saj je le malo hiš, kjer bi se jih bila škrlatinka osin davnica ognila. Pa ni čudno! Voda bi bila dobra, ko bi ne bila nujne povsod nameščena s gnojalec. Ze se je letos spomladi pripravljaj nek odbor, ki bi se brigal za ureditev potrebnih gnojnih jam, cestnih jarkov in vaških mlak, a se je vse razbilo nad besedami človeka, ki hoče veljati za naprednega, pa je starokopitneč še iz predpotopne dobe. — Le še enkrat poprimite, saj večina je pametna!

Koledarček Jugoslov. kmetске zveze bo kmalu na razpolago. Kmetje, ne kupujte drugih ročnih koledarjev!

Dobro in poceni

se kupuje v manufakturni trgovini

A. & E. SKABERNE — Ljubljana, Mestni trg 10.

HALO I.

HALO I

Škrjanček se vzdiguje in Slovincem oznanuje: da že cela Slovenija govori: Kdor pri Perkotu usnje kupi, ne falj. Zato naj vsak, kdor hoče svojo družino dobro obuti, kupi usnje na sejm v Kranju, Litiji, Metliki, na Rebru, v Sodražici, v Toplicah, št. Vidu pri Stični, Radečah, Semlju, Kamniku, Kočevju, Lukovici, Radohovi vasi, Krškem, Novem mestu, Žubni, Logatcu, na Veseli gori, v Mokronogu in Žužemberku.

na stojnici PERKO.

Radi velike zaloge obuvala se bo na sejmih v Litiji pred pisarno g. notarja, v Metliki, na Rebru, v Sodražici, Kamniku, Lukovici, na Veseli gori in v Mokronogu prodajala razna obuvala po znatno znižanih cenah

na stojnici PERKO.

POLITIČNI · ZAPISKI

P Zbor zaupnikov SLS v Mariboru. Na zbor zaupnikov naše stranke v Mariboru so prišli možje iz vseh krajev zelene Štajerske, 800 zaupnikov, ki predstavljajo ves naš narod od Prekmurja, Prlekije, Murskega polja, Pohorja, slovenske Koroške, Posavja in Podravja do Celja in Savinjske doline. Zbor je bil letošnja najveličastnejša in najpomembnejša manifestacija SLS. Govorili so: dr. Anton Korošec, dr. Josip Hohnjec in Ivan Vesenjaj. Izvoljen je bil izvršilni odbor SLS za mariborsko volilno okrožje: načelnik dr. Leskovar, odborniki: dr. Korošec, dr. Juvan, dr. Hohnjec, Jan Golec, Vladimir Pušenjak, dr. Veble, Marko Kranjc in Franjo Zebot.

p Vrhnik. »O. K. Z.« je sklicala za v nedeljo 29. sept. t. l. ob 3 pop. v »Rokodelskem domu« na Vrhniku podružnični ustanovni občni zbor za obč. Vrhniko. V dneh do obč. zbora bodo pobirali za to naproseni člani članarino. Vljudno vabimo vse somišljenike, da članarino poravnate in se v nedeljo udeležite ust. obč. zbora vrniške podružnice »Okrajne Kmetijske Zveze« za sodni okraj Vrhnik. — Predsednik.

p Poslanec Smodaj je vložil na finančnega ministra ostro vprašanje radi krutega izterjavanja zaostalih davkov v področju ljubljanske finančne delegacije. Poslanec v pismu dokazuje, kako so slovenski davkoplačevalci vestno plačevali davke, dokler so jih mogli. Na nekaterih kričečih slučajih pojasnjuje poslanec, kako bodo davki uničili slovenskega kmeta, posestnika in obrtnika. Končno zahteva poslanec, da finančni minister takoj prepove sedanje strašne eksekucije.

p Gospod Žužek je v glasilu krščanskega delavstva »Pravica« napisal članek o zadnjih občinskih volitvah v D. M. v Polju. Članek je poln netočnosti, ki jih ne bomo popravljali, ugotovimo le par stvari, ki so v Žužkovem članku popolnoma zgrešeno naslikane in bi mogle med prebivalstvom vzbuditi nove zmede. 1. Oficijska lista Kmetijske zveze je bila sestavljena v sporazumu z vsemi organizacijami SLS v D. M. v Polju in ni nikdar nasprotovala krščanskim delavcem. 2. »Gospodarsko listo« je »Domoljub« priporočil na predlog krajevnega odbora SLS v D. M. v Polju in so se za objavo dotičnega priporočila izjavili tudi zastopniki Delavske zveze v D. M. v Polju. — Gospod Žužek torej napačno ilolži naše kmete, da so »loputali« po listi krščanskih delavcev, pač pa on sam s takim »loputanjem« kakršen je njegov članek ne gradi ampak razdira. Prosimo članke Kmetijske zveze v D. M. v Polju, da se radi tega napada ne razburjajo ampak vztrajno delajo, da naša stranka ostane v občini trdna in močna in se v skupni fronti somišljenikov vseh slojev, zlasti pa delavcev in kmetov bori in nastopa v občinskem zastopu.

p V Belgradu ni nič novega. Ministri spremljajo kralja, ki je šel obiskat Črnogorce in Dalmatince, Pašić je še vedno v

PO · SVETU

p Bavarski kmetje so imeli v Trutenhasenu veliko zborovanje. Govoril je znani voditelj bavarskih katoliških kmetijskih organizacij dr. Hein. Kmetje so ostro protestirali proti centralizmu v Nemčiji in zahtevali samostojnost Bavarske. Izjavili so, da bodo neustrašeno nadaljevali boj za samostojnost Bavarske. — Torej ista pesem kot pri nas.

Spor med Čehoslovaško in Sveto stolico. Spor, ki je nastal med čehoslovaško vlado in Sv. stolico radi Husove proslave dne 6. julija t. l. še vedno ni poravnana. Čehoslovaška vlada je izdala uradno izjavo, v kateri obžaluje odhod apostolskega nuncijskega iz Prage, vsled česar trpijo odnošaji med Čehoslovaško in Vatikanom. Vlada pravi, da želi, da se ta spor čimprej poravnava in zahteva, naj Vatikan prizna Husov praznik kot popolnoma notranjo zadevo češke države. Na to izjavo pa je odgovorila Sv. stolica v svojem glasilu, da res trpijo odnošaji med njo in Čehoslovaško, da pa je to povzročila čehoslovaška vlada sama, ker je trpela, da je imela letošnja proslava Husovega dne izrazito protikatoliški in protipapeški značaj. Jasno je, da Sv. stolica ne more mirno gledati, da se s tiho podporo vlade žali katoliška cerkev.

Odločni Turki. Turki sedaj že čisto jasno izjavljajo, da mesta Mosula, ki leži v Mezopotaniji, ne bodo pustili Angležem, ki silno hrepene po njem. »Mosul je turški in mora ostati turški,« je rekel turški zunanji minister nekemu angleškemu novinarju. »Pustili ne bomo Mosula, čeprav ga bo treba braniti s krvjo pred Angleži.«

Za zapuščino bivše avstroogrške monarhije. Na podlagi mirovnih dogovorov bi si imele naslednice bivše a.-o. države njeno zapuščino razdeliti po gotovem ključu. Do sedaj so delegati posameznih držav že večkrat o tem razpravljali, a do sporazuma še ni prišlo. Sedaj se bodo zastopniki prizadetih držav zopet zbrali na konferenco, ki se začne 5. oktobra v Rimu.

zdravilišču, Radić in dr. Ninčić pa v Ženevi. Radić je imel pretekli teden v Ženevi govor, s katerim pravijo, da je veliko škodoval ugledu zastopnikov naše države. Prav po nepotrebnem je napadel Francijo in se zavzemal za boljše vike.

p Radikali in Radićevci se vsak teden parkrat zrasajo. Radikali hočejo imeti prvo in zadnjo besedo povsod, Radićevci pa če se le ganejo, že jih kak Laza cukne za ušesa. Radikali so na svojih shodih v Osijeku in Novem Sadu poudarili, da sporazum z Radićevci ni prinesel državi nobene koristi in pristaši radikalne stranke so glasno zabavljali proti radićevski agitaciji. Oba shoda sta zahtevala, da radikali razbijejo zvezo z Radićevci. Toda v radikalni stranki so vsi taki shodi zastoj, zgodilo se bo to, kar Pašić hoče. In Pašić zaenkrat še potrebuje Radića.

Preganjanje komunistov na Ogerskem. V Budimpešti so zaprli 42 komunistov, med njimi tudi njihovega voditelja Rakosija. Pravijo, da je policija odkrila obširne priprave komunistov za novo revolucijo. Zbirali so se na Dunaju, kamor je policija poslala mnogo detektivov, da so komuniste nadzorovali in so na ta način odkrili zaroto. Baje so dobili »zarotniki« 100 tisoč dolarjev podpore iz Moskve. Tako vladna poročila, katerim pa ni povsem verjeti. Najbrže je vsa »zarota« prirejena zato, da se odvrne pozornost Evrope od ogerskega oboroževanja.

Razstreljevanje strojev. Avstriji je bilo po mirovni pogodbi naročeno, da mora takoj razstreliti 7000 strojev za izdelovanje raznega orožja. Avstrija pa je z uničevanjem strojev odlašala do sedaj. Izgovarja se, da nima dovolj denarja, ki je potreben za razstreljevanje. Mednarodni poslaniški svet pa je sedaj ponovno pozval Avstrijo, da brezpogojno izvrši naročilo mirovne pogodbe.

Naznanilo.

Podpisana tvrdka, nabajajoča se v Ljubljani, Mestni trg št. 18 — že nad 30 let, naznanja vsem svojim častitim odjemalcem, da se je zaradi prodaje hiše PRESELILA koncem avgusta t. l. v novo urejene prostore

Wolfova ulica 5

prejšnja trgovina Anton Krejči, vogal Zvezde

Tem povodom se tvrdka vsem dosedanjim p. n. odjemalcem najtopleje zahvaljuje za dosedanje vsestransko naklonjenost in jih prosi, da ji ostanejo tudi na novem prostoru zvesti, zagotavljajoč jim točno in solidno postrežbo s prvostnim, trpežnim blagom, priznano najboljših tovarn, po zmernih in solidnih cenah. Zlasti pa opozarja na veliko izbiro volne, svile, bombaža za vsa ročna dela. - D. M. C preje vseh vrst, potrebščine za krojače in šivilje, dalje rokavice, nogavice vseh vrst in velikosti, moško in žensko trikot-perilo, kravate, otroške nogavice, kapice, jopice, vseh vrst gumbe, galanterije itd. Velika izbira vezenin, ženskih roč. del, vsakovrstnih čipk, glavnikov itd.

Predtiskarija ročnih del z veliko izbiro vzorcev vseh tehnik vezanja. Predtiskanje in vezanje monogramov vseh vrst, lastno strokovno risanje napisov na zastave, trakove itd.

Del tvrdke ostane do konca t. l. še v starem prostoru na Mestnem trgu 18.

Ustanovljeno leta 1887.

Velespoštovanjem:

F. Mersol nast. L. Avčin & St. Gerlović.

Sedaj je dobro,

pravi mož, ko mu je njegova pametna žena hrbeč in ude nadrgnila s Fellerjevimi bolečine olajšajočim ELSAFLUIDOM. Imate bolečine v udih? Nahod? Glavobol? Zobobol? Grče? Trpite na slabosti? Slabem spanju, nervoznosti? Poizkusite Fellerjev Elsafluid, kateri Vam bo v hudih dneh dober prijatelj. En zavoj s 6 dvojnati ali 2 specialna steklenicama z zavojnico in postajno za 62 Din pri lekarnaju EUGEN V. FELLER v Stabici Donji, Elsa trg 16. — Hrvatako.

GOSPODAR

Uporaba umetnih gnojil.

Navaden način naprave umetnih gnojil, ki vsebujejo fosforno kislino, dušik in kalij, katere rastlinske redilne snovi dobimo v superfosfatu, v dušičastih gnojilih in v raznih kalijevih solih, je sledeči:

Gnojila, pripravna za mešanje, steh-tamo v taki množini, kakor si želimo mešanic; potem jih zmešamo, vržemo v mlin, ki jih zmelje in temeljito zmeša. Mešanica pride iz mlina na kup, kjer obleži tako dolgo, dokler ne »dozorje«, t. j. dokler ni godna za zadnjo mletje. V tem kupu učinkujejo razni sestavni deli eden na drugega, vsled česar nastopijo kemične izpremembe, toplota raste, večkrat znatno, in vlažnost se gubi. Pri tem nastajajoče kemične preosnove so različne in odvisne od porabljenih sestavin. Prosta žveplena ali fosforova kislina, v kolikor se v teh gnojilih nahaja, zamore učinkovati na kalijev klorid, kajnit ali silvinit, če jih porabimo za mešanico, ter osvoboditi vodikovo kislino, ki se potem polagoma zopet spoji z drugimi sestavinami, preden je dovršena »zoritev«.

V času teh prvih preosnov se razvija toplota. Ker se pusti, da ta mešanica določeno dobo nemoteno leži na kupu — ta doba zavisi od narave in stanja sestavin, od vlage in drugih činiteljev — postaja mešano umetno gnojilo »zrelo«, t. j. godno za ponovno mletje, po kateri se presejeje in napolni v vreče.

Če pri tem mešanju uporabimo večje količine čilskega solitra, potem se v dobi »zoritve«, ki traja dva do tri tedne, vsled razpadanja toplote na kupu, pojavljajo izgube. Razpadanje natrijevega nitrata nastopi v večji ali manjši meri, kar je največ odvisno od odstotkov vlage in od višine razvijajoče se toplote. Toda v slučaju, če imamo prosto žveplano kislino, ki učinkuje na natrijev nitrat in osvobodí dušično kislino, se pojavlja sledeča resna ovira. Ta kislina namreč začne delovati na apnove soli ustvarjajoč apnov nitrat — zelo vlago vpijajočo snov —, ki s tem, da se navzame vlage, napravlja to zmes gnojil vlažno in kaljivo. Razentega učinkuje dušična kislina na organsko snov ostalih primesi in se ob tej priliki lahko razkrajja, pri čemur se izgubijo v zrak plinasti dušičnati oksidi.

Tako umetno gnojilo bi bilo za trošenje neprimerno in bi moglo razgrizti vreče, kar bi tudi za trgovino ne bilo ugodno. Povzročilo bi ne samo izgubo dušika, ampak ostalo bi tudi vlažno in lepljivo in s takimi svojstvi bi ne bilo porabno.

Če nam je na tem, da iz takih gnojil napravimo mešanico, porabno in popolno, kateri se nahajaj tudi čilski soliter, moramo postopati na drug način.

Vse sestavine (superfosfat, žvepleno-kislí amonijak, amonijak, kalijeve soli itd.) vzvzemši čilski soliter, se steh-tajo in zmešajo v odgovarjajočih količinah; potem se zmešajo in zložijo na kup, ki ga pustimo na zraku, dokler se ne ohladi in »dozorje« (t. j.

tedaj, ko prenehajo v njem medsebojne preosnove), kakor smo to zgoraj opisali. Predno začnemo pripravljati mešano gnojilo, ki naj vsebuje tudi čilski soliter, mora biti »dozoritev« ostalih gnojil popolna, drugače nastopijo izgube.

Čilski soliter mora biti suh in zdrobljen, zato se pred zmešanjem zmelje, kar pospešuje tudi osušenje. Na to se primerna količina stehta in zmeša z ostalo mešanico, zmelje v mlinu, presejeje in napolnijo z njo vreče. Če za tako mešanico uporabimo večjo količino čilskega solitra, tedaj je večkrat potrebno, da tako pripravljeno zmes pustimo dva do tri dni ležati na kupu, predno jo zadnjič zmeljemo, presejemo in naložimo v vreče. To se ne dela zaradi tega, ker bi naj pri tem ležanju nastopile kake nove kemične preosnove, ampak zato, ker se tu pa tam napravljajo kepe, oziroma se ta zmes strdi, kar se pa odstrani z zadnjo mlatvijo in presejevanjem.

Če tako postopamo, bo napravljena mešanica umetnih gnojil ostala v porabnem stanju, ne bo postala vlažna in ne lepljiva ter ne bo zgrubila dušika niti tedaj, če jo več časa hranimo. Velike množine na tak način pripravljene in potem shranjene gnojne mešanice so se v popolnoma dobrem stanju ohranile po več mesecev.

Tridesetletna izkustva so pokazala, da naprava zmesi umetnih gnojil za različne razmere in namene, izvršena na ta način, jamči popolen uspeh, če se ji doda največ do 125 kg čilskega solitra na 1000 kg mešanice. Navadno ji pa ne dodajemo več nego 100 kg solitra, kar v splošnem popolnoma zadostuje in odgovarja približni množini od 75 kg žveplenokislega amonijaka.

Vsakdo, ki napravlja mešana gnojila, ima sicer svoj lasten način dela z ozirom na sestavine, ki jih v ta namen uporablja, vsled tega je težko podati s tem opisom določena pravila, ki bi bila za vse uporabna, pač pa naj navedeno služi kot smer-nica pri napravi gnojnih mešanic.

Gospodarska obvestila.

DENAR.

g Vrednost denarja 29. t. m. V zadnjih dneh je dinar v Curihu popustil za dve točki, vzlic temu ni zaznamovati večjega skoka tujih deviz. V Curihu se je plačeval dinar po 9.20 centimov. Domače borze so pa notirale tuje valute po sledečih cenah: funt šterling 273 Din, dolar 56.30, nemška marka 13.40, švicarski frank 10.80, avstr. šilling 7.95, francoski frank 2.67, lira 2.30, češka krona 1.67, bolgarski lev 0.38, rumunski lej 0.27, 10.000 mažarskih kron 7.92 Din.

g Znižanje kreditne obrestne mere v bankah. Zagrebške banke so konečno sklenile znižati kreditne obrestne mere. Prvo znižanje se je izvršilo že pred nekaj tedni in je znašalo samo 2 odstotka. Sedaj se je obrestna mera zmanjšala za nadaljne 3 odstotke, tako da računajo banke svojim strankam samo 15 odstotkov. Pričakuje se,

da se bo ob novem letu izvršilo nadaljno znižanje na 12 in 10 odstotkov. Iz Ljubljane se denar že ponuja s 13 odstotki. Ta pojav je znamenje, da je težka kreditna kriza, ki je bila posledica deflacijske politike, že prestana. Znižanje kreditne obrestne mere bo moralo v najkrajšem času povzročiti odgovarjajoči padeo blagovnih cen.

CENE.

g Ljubljanska blagovna borza. Pšenica bačka, postavljena na bačko postajo Din 260, pšenica domača v Ljubljani Din 265 (v nadrobni prodaji na ljubljanskem trgu Din 300—310), oves slavonski, postavljen v Postojno tranzit Din 190, v Ljubljano Din 205, (ljublanski trg na drobno Din 230), koruza slavonska v Ljubljani Din 215, (ljublanski trg na drobno Din 245). Fižol postavljen v Ljubljano: mandalon Din 265, ribničan Din 310, prepeličar Din 335, krompir beli na nakladalni postaji Din 72, krompir rožnati na štaj. postaji Din 65, laneno seme postavljeno v Ljubljano Din 550.

g Položaj na žitnem tržišču. V minolem tednu je bila kupčija z žitom precej živahna, vsled česar so tudi cene nekoliko poskočile. Največ se je povpraševalo po pšenicah in ovsu, zato so se cene začetkom nekoliko okrepile. Ko so pa dospele vesti o slabih cenah na ameriškem trgu, so cene pšenici zopet nazadovale. Na čikaški borzi je pšenica padla za 5 do 10 točk in ravnatoko so tudi cene naši pšenici padle za 5 do 10 par pri kg. Naša pšenica se je izvažala v Avstrijo in Nemčijo. Oves je trden v ceni zaradi povpraševanja od strani Italije; staro koruzo ni prometa. Moke se je precej prodalo, posebno za izvoz v Avstrijo in Nemčijo. V splošnem se prava žitna kupčija še ni razvila.

g Tržišče s lesom. Kupčija z lesom se je v zadnji dobi začela povoljno razvijati. Na ljubljanski blagovni borzi se je kupčevalo za blago postavljeno na mejo po sledečih cenah: Trami sortirani Din 354, remeljni monte Din 460, smezzole Din 550, madrieri Din 585. Blago na nakladalni postaji se je plačevalo: smrekovi ali jelovi hlođi Din 835, deske monte Din 510, jamski les Din 170, bukova drva Din 20, bukovo oglje Din 20.

ZIVINA.

g Živinski sejem v Mariboru 22. t. m. Ta sejem je bil precej živahen. Prignalo se je 16 konj, 6 bikov, 145 volov, 390 krav, skupaj 577 glav. Povprečno se je plačevalo za kg žive teže: debeli voli 8.75—9.50 Din, poldebeli 7.50—8.25, vprežni 7—7.50, bikli za klanje 6.25—8.50, klavne krave debele 7.50—9.50, plemenske krave 5—7, krave za klobasarje 3.75—4.75, molzne in breje krave 8—9, mlada živina 6.75—10.50. Prodalo se je 398 glav; od tega za izvoz v Italijo 26 in v Avstrijo 58. Mesne cene: govedina 10—19 Din, teletina 12.50—19, svinjsko meso Din 12.50—20.50.

Največja izbira

vsakovrstnega sukna in blačevine za moške obleke.
A. & K. SKABERNE — Ljubljana, Mesini trg 10.

PROMET.

g Razširitev mednarodne obmejne postaje. V zadnjem času se je sestavil načrt za razširjenje postaje Rakek in nje preureditev v mednarodno obmejno postajo. Ta načrt predvideva tri glavna dela: 1.) Potniški kolodvor, ki naj dobi na obe strani primeren uradni prostor za prometno službo, carino in policijo obeh državnih oblastev. Ta kolodvor bi obsegal 6 tirov. 2.) Posebni kolodvor za tovorniške vlake z 16 tiri. 3.) Razširjeni kolodvor s 16 tiri. Nadalje bi se zgradila stanovanjska poslopja za okoli 140 uslužbencev, električna centrala z motorskimi pogonom in razna druga potrebna poslopja.

Novi železniški tarif. Belgrajski listi objavljajo važne podatke o novem železniškem tarifu, ki stopi v veljavo dne 1. oktobra t. l. Izjemni tarif šteje 37 vrst blaga, in sicer: premog, koks, drva, živina, debla, mleko, krompir, sladkor, odpadki sladkorne pese, slama, lončeno blago, gnoj, kamen, dinamit, opeka, led, mineralna voda, asfalt, mineralno olje, soda, žito za mline, olje, suhe slive, lesni briketi, steklo, apno itd. Izvozni tarif šteje 32 predmetov; v glavnem so sledeči: premog, celuloza, cement, les za obroče, sekani les, pragovi, drva, oglje, lesni ekstrakti, papir, kalcijev karbid, pivo, aceton, krompir, odpadki sladkorne pese, slive, vino, špirit, sadje, surovo jeklo, klorno apno, kromove rude, soda, sodne in žveplene kisline, mineralne vode, cink, opeka, sveže meso, zaklana živina.

LETINA.

g Pridelek žita v Jugoslaviji. Mednarodni poljedelski zavod v Rimu je od naše vlade prejel obvestilo, po katerem se je v naši kraljevini pridelalo meterskih stotov rži 2,140.000, ječmena 4,000.000 in ovsu 3,681.000. Višek napram lanskemu letu znaša: pri pšenici za 42.5 odstot. v rži za 52.5 odstotkov, pri ječmenu za 36.6 odstotkov in pri ovsu za 22 odstot.

g Svetovna žetev 1925. Mednarodni poljedelski zavod v Rimu je objavil svojo cenitev svetovne žetve. Iz teh podatkov je razvidno, da je bila letos v Evropi zelo dobra žetev in da so pridelki tudi v Severni Afriki in Kanadi ugodni. Slabo žetev izkazuje le Zedinjene države in Indija, katerih pridelek zaostaja za lanskim. Poljedelski zavod še nima v rokah podatkov iz Rusije, Francoske, Nemčije, Jugoslavije in Češkoslovaške. V vseh teh državah je pričakovati boljše uspehe nego lani. Iz Argentine in Avstralije poročajo, da lepo vreme opravičuje na dober pridelek. Po sedaj zbranih podatkih bo letošnji pridelek pšenice za 3-4% večji kakor lanski, a ostaja za rekordnim pridelkom leta 1923 za 11%. Rži se je pridelalo letos za 38% več kakor lani in ravno toliko kolikor v rodovitnem letu 1923. Pridelek ječmena je za 15% večji kakor lani in približno enak onemu iz leta 1923. Množina pridelanega ovsu zaostaja za ono lanskega leta za 2% ter za 2-5% za pridelkom leta 1923. Nadalje je po sedanjih izgledih pričakovati v Evropi dober pridelek koruze, dočim so Zedinjene države zaradi neugodnega vremena znižale cenitev. Prilčno dobro letino obeta v Evropi krompir; v Zedinjenih državah bodo letos pridelali manj krompirja. Ravnotako

bo tam in v Kanadi letos manj sladkorne pese kakor lani, dočim so izgledi pesnega pridelka v vseh evropskih državah ugodni.

g Vinska trgateg obeta slabo. V vinogradih so letos provzročili ogromno škodo boleznih peronospora in oidij pa tudi huda neurja. V Hrvaški in Slavoniji, v Bosni in Hercegovini bo zaraditega trgateg pod-srednja. Srem je zelo slab. Enako bo tudi Dalmacija imela slabšo trgateg od lanske. Bačka in Baranja, ki ste bili žrtve orkana, bosta ostali skoro brez vina. V Banatu bosta imela dobro trgateg Vršac in Čoka; v drugih krajih Banata je tudi slabo. V Župi obeta vino najbolje in bo v naši državi tam najobilnejša trgateg. Smederevo pokazuje srednje izgled. Južna Srbija bo imela slabo trgateg. Znatno trgateg kakor lani bo imela končno tudi Slovenija. Kakor kaže bo tudi povprečna kakovost vin v naši državi precej slabša, kakor je bila lani. Zaradi izgledov znatno slabšega pridelka so cene starih vinom splošno poskočile. Tudi v drugih državah ne kaže trta posebno ugodno.

g Obilen pridelek češpelj v Srbiji. Po vesteh iz Valjeva so dovozi suhih češpelj veliki, čeprav cene precej padajo. Prejšnji teden se je na valjevsko tržišče pripeljalo nad 200 vagonov osušenega blaga. Kakor se ceni, bo količina suhih češpelj mnogo večja, kakor se je pričakovalo ob začetku sezone. Trgovci-izvozniki se pritožujejo, da imajo premalo vagonov na razpolago.

g Cenitev pridelka suhih češpelj. Po dosedanjih cenitvah bosta imeli Bosna in Srbija letos 4500 vagonov suhih češpelj. Za ostale pokrajine nimamo še cenitev. Računa se, da bo vseh suhih češpelj v naši državi okrog 6500-7500 vagonov in da je od te količine doslej prodanih v inozemstvo na termin okrog 2000 vagonov.

g Svetovni sladkorni trg. V zadnji dobi so cene sladkorju na svetovnem trgu znatno nazadovale in to vsled povoljnih vesti o stanju sladkorne pese. Lepo jesensko vreme je ugodno vplivalo na rast pese in tako povečalo izgleda na obilno produkcijo sladkorja. — Posledica je bila: velike ponudbe na tržiščih, nasprotno pa jako malo povpraševanja. Po zadnjih vesteh se pesa na Češkem ugodno razvija: teža ji je večja kot lani v istem času, sladkorna vsebina pa manjša, pričakuje se pa, da se bo še razvila. V Nemčiji je tudi povoljna teža in vsebina sladkorja. Na Francoskem pa kaže še bolje. Spričo zelo ugodnih izgledov sladkorne produkcije je verjetno, da bodo cene še padale.

RAZNO.

g Hmeljarska peronospora tudi v Alzaciji. Kakor je bilo že javljeno, se je letos prvič v znatnejši meri prikazala peronospora na hmelju v Nemčiji in na Češkem, kjer je provzročila ogromno škodo. Sedaj javljajo iz Strassbourga, da se je ta bolezen pojavila tudi v Alzaciji. Po predavanju profesorja strassburškega vseučilišča dr. Burra se peronospora popolnoma razvije šele v treh letih. Od tretjega leta dalje postane lahko naravnost pogubna. Razen tega se je letos pojavila tudi plesnoba. Neki nasad je bil popolnoma uničen. Proti bolhaču se uporabljajo v tukajšnjih hmeljarskih prepa-

NAZNANILA

n Tečaji duhovnih vaj v novem »Domu« (poleg cerkve sv. Jožefa) v Ljubljani do konca 1. 1925. V novem »Domu duhovnih vaj« v Ljubljani (Zrinjskega c. 9) se je začelo živahno življenje. »Dom« se polni skoro teden za tednom z udeleženci. Dozdaj so bili 4 tečaji: 2 za duhovnike, 1 za organiste, 1 za moše s povoljno udeležbo. Nadaljni tečaji za letos (1925) bodo: Od 10.—14. oktobra za akademike (visokošolce); od 31. oktobra zvečer do 4. novembra zjutraj za mladeniče; od 9.—13. nov. za cerkvenike in organiste; od 23.—27. nov. za duhovnike; od 28. nov. do 2. dec. za moše; od 5.—9. dec. za mladeniče; od 12.—16. dec. za mladeniče; od 19.—23. dec. za moše; od 27. do 31. dec. za učitelje in profesorje. — Tečaji se začno vselej zvečer prvega in končajo zjutraj zgoraj omenjenih dni. — Udeleženci naj bodo v »Domu« do 6 zvečer prvega dne. Kdor se hoče udeležiti katerega teh tečajev, naj se pravočasno pri-glasi po dopisnici na: Rektorat jezuitskega kolegija, Ljubljana, Zrinjskega c. 9, in pove, kdaj hoče delati duhovne vaje. Najbolje je, da se moški enega kraja, župnije med seboj dogovore, župniku javijo, ta pa naznani šte-vilo udeležencev. Ko so po katoliških časopi-sih naznanjeni tečaji, prosimo čč. gg. duhov-nike, da jih dajo prepisati in nabijejo te letake na vsa cerkvena vrata in v dvoranah društvenih domov. Kdor se je prijavil za du-hovne vaje, pa jih iz važnega vzroka takrat ne more delati, naj se po dopisnici odglasi, da napravi mesto drugemu. Oskrba znaša na dan dozdaj 40 Din. — Vodstvo Doma duh. vaj.

Najden je 26. t. m. na cesti od Novega mesta proti št. Petru pri vasi Mačkovec pod Trško goro moški površnik v dolnem stanju. Kdor ga je izgubil, naj sporoči na naslov: A. Novak, Gornji vrh, pošta Dobrič, Višnja gora.

n Na sejmu v Višnji gori se je izgubila večja vsota denarja, in sicer na poti od trgo-vine Omahen do kolodvora. Pošten najditelj naj izroči denar v župnišče Višnja gora.

rati arzenika, proti ušem pa tobačni iz-veleček. Vsi ukrepi proti boleznim so se letos imenitno obnesli.

g Kvašenje žita proti snetivosti. Mnogo žita pri nas propada radi snetivosti in raz-meroma še malo je gospodarjev, ki svoje seme pred setvijo namakajo (kvasijo) proti tej grdi bolezni žit. Da ima dober uspeh, se mora kvašenje izvršiti natančno, kajti preveč zna škoditi kaljivosti žita, premalo pa ne koristi dosti. V novejši dobi se pri-poroča za kvašenje žita sredstvo »Novi Se-getan« ali »snetomor«. Poskušnje, ki so se s tem sredstvom lani vršile na našem zavodu so se izborno obnesle. S Segetanom kva-šeno žito je bilo sneti popolnoma prosto. Ker je to sredstvo poceni in kvašenje ž njim popolnoma enostavno, ga našim kme-tovalcem priporočamo. — Ravnatelj B. Ska-licky, Grm-Novomesto.

Dober gospodar ima tudi moderno poljsko orodje. Med drugimi prav gotovo slamoreznico, trijer, železen plug, travniško in poljsko brano, posnemalnik za mleko ter razna kovaška in mizarska orodja. Vse te stvari danes mnogo stanejo. Zato jih nabavi tam, kjer jih dobiš po 10 Din, namreč potom dobrodelne loterije Dijaškega podpornega društva. V ta namen kupi srečko za 10 Din in zadel boš kak zgoraj navedeni dobitek. Možno je seveda, da do-biš tudi kaj drugega, kajti dobitkov je za 120.000 Din. Srečke dobiš povsod, zlasti pa pri odboru v Ljubljani, Miklošičeva cesta 5.

GOSPODINJA

CVETJE POZIMI.

»Pozimi pa rožice ne cveto, dekle kaj pa za pušelček bo?« pravi narodna pesem. A kljub temu si tudi v zimskem času pričaramo oziroma izrabimo lepega raznobarnega cvetja, ki je kras naših sob. — K o r č k i (ciklame), hijacinte in tulpe posajene po lončkih cveto v primerno toplih sobah, menjajoč se, celo zimo. Poleg teh je pa nekaj grmov, ki ozelene in razcveto v topli sobi sredi zime. To so: dren, japonska kutna, češnja, marelica in divji kostanj. Koncem meseca novembra ali začetkom decembra se narežejo vejice zgoraj imenovani hgrmičev in postanja. Izberi le vejice z dobro razvitimi popki, odreži jih poševno, da je ploskev, ki usrkava vodo, kolikor mogoče velika. Tako narezane vejice postavi v primerno posodo, vazo ali precej globok kozarec, najboljši je kozarec, ki se rabi pri vkuhanju sadja. Kozarec napolni do polovice z mlačno vodo. Vodo moraš najmanj dvakrat na teden menjati. V zakurjeni sobi bodo razcvetele že meseca januarja ali pa še prej. Mrzla zima, gorka soba, pisan cvet, ali ne bo to nekaj prijetnega? Malo truda ti napravi veliko veselja.

KUHINJA.

Spravljanje paradižnikov za zimsko uporabo. Paradižniki se spravljajo za zimo na več načinov. 1. način. Popolnoma zrele, a še trde paradižnike, ki smo jim pustili malo stebelca, nadevamo v kozarec do vrha. Za to so pripravni gladki ne predebeli sadovi. Te kozarce napolnimo s prekuhanim jesihom, ki smo mu primešali nekoliko precej osoljenega kropa. Jesih mora biti popolnoma shladen. Da se ne pokvarijo, vlijemo na vrh za prst debelo plast raztopljenega maščobe. Kozarce pokrijemo in zavežemo s pergamentnim papirjem in jih shranimo na suhem prostoru. 2. način. Drobne dozorele paradižnike naložimo kolikor mogoče tesno v kozarce, ali pa tudi v prstene lonce. Na 1 liter vode pridenemo 20 dkg soli in vodo prevremo. Shlajeno vlijemo čez sadove, zavežemo kozarce ali lonce s pergamentnim papirjem. Gledati moramo, da ostanejo sadovi vedno pod vodo, ker drugače se pokvarijo. Zato je dobro, da sadove, predno kozarce zavežemo, obtežimo s primerno deščico. Ker so na ta način spravljani paradižniki precej slani, jedi, v katero jih denemo, ne smemo preveč soliti. 3. način. Zrele debele paradižnike operi, obriši, odstrani jim peclje in jih postavi v glinasti posodi v kot na štedilniku en dan in eno noč. Vodo, ki se je iz njih natekla, odlij, drugo pa pretlači v kozo, v kateri jih boš kuhala. Kuhaj toliko časa, da se zgoste. Primerno jih osoli in shlajene vlij v steklenice, dobro zamaši in še s pergamentnim papirjem poveži. Za hrambo so boljše manjše steklenice, ker velikih ne porabiš hitro in se sok, ki mu je pristopil zrak, kaj rad pokvari. 4. način. Zrele sadove razpolovi, debelejšje razdeli na več delov, naloži

jih na snažno desko in suši toliko časa na solncu, da se popolnoma posuše. Posušene spravi v vrečko, obesi na suh prostor, da počakajo zimske uporabe. Za uporabo jih dobro operi in daj kuhati v jed toliko časa, da se popolnoma zmehčajo. Na ta način pripravljani paradižniki so priporočljivi zato, ker je izključeno, da bi se pokvarili.

Dobra gospodinja ima lepo, moderno kuhinjsko opravilo, številno in praktično posodo, lepe servise za obed, kavo, čaj, elegantne garniture orodja, električne kuhalnike in likalnike ter bogate zaloge živil. Vse te stvari pa danes mnogo stanejo. Zato si jih nabavi tam, kjer jih dobiš po 10 dinarjev, namreč potem dobrodelne loterije Dijaškega podpornega društva. V ta namen kupi srečko za 10 Din in zadela boš kak zgoraj navedeni predmet. Možno je seveda še marsikaj drugega, n. pr. celotno sobno opravilo, kajti vseh dobitkov je za 120.000 Din. Srečke dobiš v domačem kraju, če jih pa ni, piši ponje na odbor DPD, Ljubljana, Miklošičeva cesta 5.

Zdravje.

Melisa je bolj gosposka zel kako meta, ne dobiš jo za vsakim plotom, negujemo jo po vrtovih, divja raste samo na jugu. Tudi melis je več vrst, je citronina in navadna melisa, botaniki jih razločujejo in naštejejo še več. Vsak otrok pozna »melisence« ali kakor jim pravijo na Štajerskem »slabosti«, to so z melisino žgano vodo politi sladkorčki. Melisine kaplje (ali karmelitarke) so znane kot zdravilo za glavobol, ožnost in težave v želodcu. Melisin čaj upliva hitro in močno, kakor da bi pil vino, po njem se pospeši izhlapenje kože, žila bije bolj naglo, kri valovi hitreje. Pomaga za jetrne in vrančne bolezni, krepi živce in spomin, pomaga za histerijo ali materničnost in za nevralske bolečine za krče v maternici in črevih. Ako se ustavi doječim ženam mleko, ga prikljče melisin obkladek nazaj. V lekarni se dobi melisina voda in olje. Doma si lahko napraviš priprosto ali sestavljeno tinkturo, ki pomaga za klanje in hudo grižo. Pomaga za to pa tudi vroč obkladek melisnega listja in njen čaj, ravno tako pomaga za ti dve bolezni metin obkladek in čaj in je ozdravil l. 1857 ob času hude kolere zdravnik Erman dosti ljudi s tem.

Griža. Slovenec je pisal 12. avgusta: Griža močno divja na levem bregu Drave od Dravograda do Maribora. Na Remšniku jih umrje 10—20 oseb na teden za to boleznijo. Zdravnikov in zdravil ni. — Ljudje božji! Kdo pravi, da ni zdravnikov in zdravil? Bodite pametni! Največ jih dobi grižo, ker pijo premrzlo pijačo: vodo, pivo, vino. Ne pijte torej premrzlih pijač, rajši nekoliko segrejte. Ko čutiš bolezen, pojdi v posteljo, naloži zloženo v krop pomočeno in izžeto rjuho ali pa toplo v prt zavito opeko na trebuh, pij istočasno vroč kamilčni čaj in potrpi v postelji. Jej precej malo in le

tekoče jedi, na pr. mleko, juho, prežganko. Češ dan pij črno pšenično ali rženo ali ječmenovo kavo. Kmalu ti bo odleglo.

Za otekline: Nastrži na žerjavico čebelinega satovja in drži zatečeni ud nad tem dimom, obenem naj pa kdo drugi drži nad dimom rjuho. Ko se je ud dobro segrel, ga obvij z bato, vse telo pa v tisto rjuho, ki je polna dima, vlezi se in pokrij dobro. Ako ne preide otok prvič, ponovi.

Kamen v mehuru povzroča hude bolečine. Kuhaj na mleku seme starega bukovega drevesa (bukvice) in pij toplo. Delaj to kakih 14 dni. Na mehur naveži ob hudih bolečinah obkladek gomilic in pšenične moke. To se skuha kakor gost močnik in naveže gorko.

Volk, jugovica ali zađe je velika muka pri hoji, nastane navadno po dolgih potih. Redno umivanje je tu glavni pogoj, v vodo kani malo žganja. Za namaz je glicerol ali kako drugo mazilo. Štapanje z riževo moko olajša skelenje in ubrani nekoliko, da se volk ne razje. Paziti je treba na čistost perila. Vojaki si pomagajo na dolgih marših z vlaganjem papirnatih odrezkov.

Skula ali zabobica je gnojitev za zobom, ki povzroča silne bolečine. Olajša bolečine in pospeši dozorevanje suha smokeva. Razpolovi jo, prevre na mleku in stavi toplo na skulo. Menjaj večkrat, dokler ne dozori in se ne razpoči. Tudi žakeljčki z vročim ovsom pomagajo, če jih staviš na lice in pogosto izpiranje ust z gomilčnim čajem. Ob jako hudi bolečini v glavi je dobro če umiješ telo z mrzlo vodo ali izdrgneš saj noge s kisom.

Fisteljni ali cevke so luknjice, iz katerih teče gnoj. Narede se rade na licu, ako gnije ob zobu in pregnije. Staro domače zdravilo je bilo izmivanje z lugom brezovega pepela. Za zaceljenje so delali obliži iz luštega olja in ovsene moke.

Tinktura kuminina za materničnost in madron. Stolci na drobno 120 gr kumine in deni jo v liter rektificiranega vinskega cveta, postavi ga 24 ur na toplo mesto in primešaj potem 0.62 gr. mošusa, 10 kapelj klinčkovega in 10 kapelj muškatoovega olja. Tega vzame ženska 8 kapelj na sladkorju ali na metinem čaju, moški 10 kapelj.

Tinktura, ki osveži kožo, prežene trganje, trud in bolečine v glavi. Kupi 8 gr. bergamotnega olja, 4 gr. citronovega olja, 4 gr. sivkinega semena, 4 gr. kadila, 4 gr. sivkinega olja in 16 gr. kantističnega salmijakovca — vse to zlij in stresi v pol litra dobrega špirta, zamaši steklenico in postavi za 14 dni na zapeček, medtem časom pretresi večkrat steklenico. — Za ovelo polt kani par kapljic v vodo za umivanje.

! Ako še niste, pošljite naročnino !

Vedno najnovejše

volneno blago za ženske obleke in bluze
A. & E. SKABERNE — Ljubljana, Mostni trg 16.

IZOBRAZBI

Stoletnica železnice.

Preteklo nedeljo dne 27. septembra so po vsem svetu praznovali stoletnico železnice, te najvažnejše prometne iznajdbe. Ceste s tirom za prevoz oseb in blaga so imeli že v starem veku. Na novo so pa začeli v 16. stoletju, ko so v nemških in angleških rudnikih napravili lesen tir za vozove. V 18. stoletju so les nadomestili z železom, oblika današnje tračnice je postala končnoveljavna leta 1803. Vozovi v angleških rudnikih so imeli širino 1435 milimetrov, od ene kolesne osi do druge. To širino je vpeljal Jurij Stephenson (1781 do 1848) tudi za železnice, in to je danes normalni tir. Nekako tri četrtine vseh železnic na svetu ima danes ta tir. Nekatere države imajo druge mere; Španska in Portugalska na primer 1676 milimetrov, Rusija 1525 mm. Kjer promet ni posebno razvit, kjer ni treba velike hitrosti in kjer je premalo denarja, so se zadovoljili z ozko tirno železnico; ozki tir je veliko cenejši, bodisi že pri napravi ali pa pri prometu, vzdrževanju, nadzorovanju itd. Širina ozkotirnih železnic je zelo različna; v Bosni na primer znaša 760 mm, na Nemškem 600, 750 in 1000, na Norveškem in v Kapski deželi 1067 mm (kapski tir).

Razvoj motorja se pričinja koncem 18. stoletja. Razni poskusi so pokazali, da je motor najbolj uspešen, če ima svojo določeno pot, in na tej podlagi so delali dalje. Začetek je bil, kakor povsod, zelo težak. Šele cela vrsta posameznih odkritij in pripravljanih izkušenj je ustvarila pogoje za sestavo prvega modela. Poskuse je končal in jih zedinil v lepo celoto slavnj Jurij Stephenson. Lokomotive iz leta 1814, 1815 in 1816 so bile še zelo preproste, vendar so pa prepeljale že 30 ton in so dosegale na uro hitrost nekaj nad šest kilometrov. Leta 1823 je bil Stephenson imenovan za prvega inženjerja premogovne železnice med mestoma Stockton in Darlington na Angleškem; leto nato je za izdelovanje lokomotiv zgradil tovarno v New Castle, ki je zadobila pozneje svetovni glas. In 27. septembra 1825 je prvič javno poskusil svojo lokomotivo »Vzorec I«. Na ta dan nastavi začetek železnice. Lokomotiva je vlekla že 90 ton, na uro je pa dosegla več kot 24 kilometrov. Ker pa železnica Stockton—Darlington ni služila javnemu prometu, je poslovala zelo neredno itd. Stephenson je delal naprej. Že 6. oktobra 1829 je dosegel z lokomotivo »Rocket« (raketa) 48 kilometrov na uro; to lokomotivo imenujejo prvo moderno lokomotivo. Leto nato, 15. septembra 1830, so otvorili 48 kilometrov dolgo progo Liverpool—Manchester in so začeli s tem pravo dobo železnice. Kajti ta proga je služila že javnemu prometu. Lokomotiva »Northumbrian« je napravila tedaj 58 km na uro; vse se je čudilo. Tako hitro je torej šlo, ko so bile začetne težave premagane.

Glavno delo je bilo s tem končano, treba je bilo samo še izpopoljevati; napravljali so razne vrste vagonov, povečali so hitrost, gradili so predore, prišle so zobokolne železnice, vzpenjače itd. Danes je vse železnice na svetu nad 1.200.000 kilometrov, za več kot trideset zemeljskih obsegov. Največ jih je v Ameriki, okoli 620.000 kilometrov; samo v Zedinjenih državah jih je okoli 430.000 km. Evropa jih ima nad 370.000 km, Azija nad 120.000 km, Afrika okoli 55.000 km, Avstralija pa okoli 50.000 kilometrov.

KATOLIŠKI MISIJONI.

Pod naslovom »Katoliški misijoni« izhaja na Slovenskem sedaj že tretje leto čisto svojevrsten list, ki se je v tem kratkem času tako priljubil in tako hitro razširil, kakor menda noben drug list. Za priporočilo ob pričetku listovega tretjega letnika ga predstavimo Domoljubovim čitateljem z besedami kakor se nam list sam predstavlja. Kdor ga vzame v roke, se lahko prepriča, da je vse res kar pravi o sebi in še pove ne vsega. Takole piše: »Katoliški misijoni« so glasilo vseh misijonov katoliške cerkve, so glasilo njenih 40 tisoč misijonarjev in misijonark. Iz vseh delov sveta pišejo vanje zlasti naši znanci in znanke (slovenski misijonarji in misijonarke). Vsem jako ugajajo kratki mični zgledi pod naslovom »Razno«. Mnogi zopet najprej preberejo kratke vesti z vesoljnega misijonskega polja, ki so navadno na zadnjih straneh, in šele potem berejo daljše reči spredaj. Tudi za tiste, ki ljubijo povesti, je preskrbljeno. Da je vse še bolj živo in nazorno, so med članki posejane slike iz misijonov. — Drugi letnik se je tiskal v 14.500 izvodih! Neki župnik z Gorriškega piše: »Verujte mi, da glas »Kat. misijonov« ni glas upijočega v puščavi. Našel je glasen odmev pri vseh. List nam je odprl nov svet.« Jako ugleden nemški časopis je zapisal o »Kat. misijonih« tole: »V Jugoslaviji izhaja sijajen misijonski list.« — Prva številka tretjega letnika prinaša pregleden sestavek o Filipinih, nad vse mična pisma s. Ksaverije Pirc iz Bangkoka (Zadnja Indija) in več drugih pisem slovenskih misijonarjev, sestavke pod naslovom »Razno«, pregled misijonskega dela na Španskem in kratke vesti z vesoljnega misijonskega polja. Na ovitku je pričetek povesti »Če kliče Gospod«. — Naročnina znaša letno 12 Din (izven Jugosl. 16 Din). Naslov: »Katoliški misijoni«, Ljubljana, Tabor 12.

V vsako hišo Domoljuba!

I^a. Amerika

se imenuje fina rujava kotenina, izdelana iz najboljšega ameriškega bombaža. — Po trikratnem pranju postane snežno bela. V zalogi pri

A. & E. SKABERNE — Ljubljana, Mostni trg 10.

OD DANES IN VČERAJ

Metuzalemi med živalmi. Ko je bil zadnjič v Ljubljani cirkus Kludsky, so govorili, da je bil veliki slon 250 let star. Nekateri so dvomili, pa je lahko res. 200 do 250 let stare slone imajo na več indijskih dvorih, pa tudi drugod. Tak slon je živel torej že okoli leta 1700, takrat, ko cesarica Marija Terezija še niti rojena ni bila. Še starejše kakor sloni postanejo želve, v ugodnih slučajih dosežejo starost 300 do 400 let. Leta 1906. je dovršila v zoologičnem vrtu v Londonu svoje življenje želva, koje starost je bila brezdvomno 350 let. Pojdimo od 1900 nazaj za 350 let, pridemo v leto 1550, torej v času reformacije v Sloveniji in v začetku turških bojev; Amerika je bila ravno odkrita, tridesetletna vojska se še ni začela. Za časa Napoleona je bila želva stara že 250 let. Takoj za želvo pride krokodil; v svoji domovini jo primaha večkrat na 300 let, v ujetništvu pa kmalu izdahne. Od ptic živijo najdalje labud, orei in vrana. Prva dva postarata do 200 let stara. Ni pa res, da bi čaplja in papiga dosegli izredno starost, kakor smo to navadno brali v prirodopisnih knjigah. Tudi pripovedke o dolgem življenju krastače so se izkazale kot bajke. Nasprotno kakor omenjenim dolgoletnejšem se pa muhi enodnevni obrne kolo življenja že v enem dnevu, drugim pa še prej.

Atanzij Kircher ni bogotajec. Jezuit Kircher je znan kot eden najslavnejših zvezdoslovcev in fizikov. Nekoč pa je imel opraviti z nekim brezvernim učenjakom, ki na noben način ni hotel priznati Boga. Ta mož zopet obišče nekoč Kircherja, ki ga je sicer cenil kot učenjaka. Pri tem mu jezuitski pater pokaže velik globus (izdelan posnetek zemeljske kroglje).

»Kdo pa je napravil ta globus?«
vpraša začuden brezverni učenjak.

»Kdo neki?« se posmehe pater.
»Sam se je naredil. Nocoj to noč je sam od sebe nastal tu v moji sobi.

Brezverni učenjak pomenljivo pogleda patra. »Ja, ja,« mu odgovori pater, »sam od sebe je nastal« in pričakuje odgovora. Ko pa vidi, da brezverni učenjak postaja nejevoljen, češ, da ga ima pater za norca, mu pravi pater ljubeznivo:
»Torej vi nočete verjeti, da bi bil ta globus sam od sebe nastal in mislite, da je norec, kdor bi se upal kaj takega trditi; glejte njega pa, ki trdi, da je svet nastal sam od sebe, nimate za norca. Brezverni učenjak je zamišljen zapustil patra.

IZBOREN PLAVAČ.

Letos je 50 let, odkar je preplaval angleški kapitan Webb morsko cesto med Angleško in Francosko. Na najožjem mestu je široka 34 km. Za njim so jo preplavali samo še štirje, eden leta 1911, trije pa leta 1923. Letos jo hoče preplavati Japonec Nišimira, in če se mu posreči, potem še enkrat nazaj, v nasprotni smeri. Doma na Japonskem je plaval zadnjič okoli jezera,

L I S T E K

Na Ključevem.

Češki spisal Jan Neruda. — Prevedel
Anton Puc.

II.

Vojaštvo in uradništvo se je že razkropilo iz grajske kapele. Odhajali so v živih pomenkih, ki so se bavili z najrazličnejšimi stvarmi, saj so vendar izpolnili že ukaz, naj se udeležijo službe božje.

Skoro med poslednjimi je šla iz kapele tudi ženska, deklica kakih sedemnajstih let. Njen korak je bil boječ, nežna postava se je klonila malo naprej. Z nepokrite glave sta valovali dve težki kiti svetlih las, modra obleka je ohlapno krila telo, ne da bi mogla popolnoma zakriti krasno rast. Dolge trepalnice so senčile povešene oči, ki jih niti ni privzdignila, ko jo je nekdo pozdravil in ogovoril: »Dobro jutro, Nastasa Pavlovna!« Skoro šepetaje je odgovorila: »Hvala, dobro jutro!« in šla je dalje z vojaki, ki so bili pred njo, hčerjo trdnjavskega poveljnika. Samo enkrat se je zahvalila tako: »Dobro jutro, Osip Mirovič!« toda niti takrat ni dvignila oči, kajti bila je pozdravljajočega spoznala po glasu.

Prišla je že do očetovega doma. Vstopila je v svojo sobico. Obstala je pri vratih in je lahko dvignila glavo. Krasne modre oči so se nedoločno zagledale v prostor, okoli malih ust pa je igrala bolešt, kakor če valuje lahek, hladen veter vodo. Stala je dolgo tako in njene roke so bile križema zložene na prsih. Potem je stopila z nekaj koraki k oknu in uprla obenj čelo. Gledala je na nasproti ležeče trdnjavske nasipe. Čudne in silne misli so ji morale krožiti po glavi in začela je govoriti polglasno sama s seboj.

»Sedaj sedi ubožec tamkaj z zopernima tovarišema — in mogoče joče zaradi svoje usode. Slišal je pesmi v zahvalo za rešitev — mogoče to rešitev preklinja, mogoče se je tresel pri pobožnih zvokih pred novo nevarnostjo. Nezgode kakor toča ga ubijajo, mrtev je, a še mučen. —

ki ima 320 km obsega. En dan je plaval, drugi dan je počival itd. Vsega skupaj je porabil devet dni,

AMERISKE RAZSUSEVALNICE.

V London je prišel iz Amerike neki Auer, ki ima doma posebne vrste poklic. Poučuje na 70 zavodih, kamor hodijo ljudje hujšat. Pravi, da se bo število teh zavodov letos podvojilo; v njih ni nobenih jedilnih predpisov in nobene telovadbe, shujšamo po duševnih vplivih in krepitvi volje.

81 MILIJARD VRČKOV PIVA.

Varenje piva sicer še ni doseglo predvojnne višine, pa je vendar lani prišlo na 159 milijonov hektolitrov ali na 81 milijard vrčkov. Prva je Nemčija s skoraj 38 milijoni hektolitrov, nato Velika Britanija s 85 milijoni, Belgija, Francija, Avstrija itd.

»Objemite nesrečnega Ivana, kajti ne boste ga več videli!« je rekel, ko so ga oprostil vezi in je objemal Ungerna, kakor bi bil Ungern Sternbeck njegova ljubica. — Nikdar ne pozabim tega njegovega glasul! Bilo je, kakor bi govoril prav mojemu srcu, a vendar ni rekel meni ne besedice, niti me ni opazilo! Ko bo oproščen vezi — ah — ko bi se to že enkrat zgodilo, ko bi mu bila že pomagala!«

Vrata so se medtem neslišno odprla in vstopil je častnik smolenskega pešpolka. Bistro je pregledal sobo, nato so se črne njegove oči ustavile na deklici.

»Nastasa Pavlovna, ali si sama?«

Nagovorjena se je obrnila. »Hvala Bogu, da sem, Osip Mirovič!« in sedla je na lesen stol poleg mizice, na kateri so ležale različne stvari za šivanje!

»Oče tvoj je šel na zabavo in nekaj časa imam tudi«, je rekel in sedel k njej.

»Dobro, povej, kaj je novega za nas!«

»Pregovoril sem tega, ki je po meni imel stražiti trdnjavo, da je zahteval dopust in naznanil, da sem voljan, ostati še en teden tukaj. Če dovolijo torej brez sumnje, bom še en teden pri tebi.« — Oči so se mu strastno zaiskrile, sklonil se je vzravnaval na sedežu.

»In v tem tednu se mora vse izvršiti!« je dodal Mirovič počasneje in se zlovoljen naprej in hotel prijeti roko Pavlovne. Ta pa ga je resno pogledala in položila roko na mizo.

»Ah, ko bi le vse srečno izpadlo,« je vzdihnila Pavlovna. »Bojim se za Ivana, za nas, za vse. — Ne glej tako čemerno, Osip Mirovič! Prosila sem te, da bi mi ne govoril o ljubezni, preden ne bo vse dokončano, in ti si privolil in sveto obljubil.«

»Da, ali ti me varaš!« je poskočil Mirovič. »Ti ljubiš Ivana!«

Pavlovna se je dvignila. Z njenega nežnega lica je drhtela odločnost, krepkost.

»Da,« je rekla krepko in počasi, »imaš žalibog prav. Nikoli nisem lagala in nikoli ne bom: res je, da ljubim Ivana. Tebi pa sem se obljubila za ženo, če ga osvobodiš! Vendar tudi ti, Osip Mirovič,« je govorila z glasom že manj resnim, »tudi ti ne delaš vsega le iz ljubezni do mene. Maščuješ svojega deda, ki se je bojeval z Mazepo proti Petru in maščuješ se Katarini, ker noče uslišati tvoje prošnje, da bi ti vrnila posestvo. Da tako je, ne bodi hud vsled resnice!« Mirovič, ki je med tem naglo korakal po sobi, se je pri zadnjih besedah ustavil. »Pripoveduj,« je nadaljevala Pavlovna mirno, »kakšna sredstva že imaš za težki cilj.« —

»Kakšna sredstva? Svoj pogum! Z njim se mora vse posrečiti, kajti z njim presenetim vse, sicer pa bo pomagal tudi ponarejeni ukaz Katarinin. Škoda, da ni več brata Apolona Ušakova, ki počiva na dnu Volge. Velikolucki polk je izgubil najlepšega častnika in Ivan najodločnejšega osvoboditelja. Le da bi ne bili določili

pomladi, preden ni carica odrinila na Livonsko! Še zdaj ga vidim, kako je prisegal na moje srce v petrogradski cerkvi Matere božje kazanske. In ko sva pisala manifest ljudstvu —

»Ga imaš gotovega?«

»Tisočkrat sem ga prepisal. Noči sem prečul, oči si izpisal.«

»In koga imaš po bratu Ušakovu?«

»Koga? Hml! Imam dvornega sluga Tihona Kasatkina, potem pa pride jutri iz Petrograda moj prijatelj Semen Čevaričev. Tega na vsak način pridobimo, moramo pridobiti, kajti z Ivanom ne moremo drugam kakor v varstvo petrogradskih polkov.«

»Tukaj nimam nikogar razen Jakoba Nikitiča Pisklova, podčastnika. Pa je zato fant, ki kaj zaleže! Drugih dobim takoj, brz ko se pokažem z ukazom in razbijem nekaj črepinj.«

Pavlovna je prebledela.

»In moj oče?« je vprašala tresoč se.

»Tvoj oče? Kaj neki bi se moglo pripetiti očetu moje žene?! — Saj poroko vendar morem vzeti v misel, če ne ljubezni, kaj praviš?«

»Moreš,« je izdahnila Pavlovna. Potem je privzdignila pobešeno glavo in rekla trmoglavo: »Pojdi!«

»Ali moram res že iti, Pavlovna?«

»Pojdi, prosim te — pojdi!« je šepetala Pavlovna z drhtečim glasom.

»Že grem — saj že grem!« je jezno odvrnil Mirovič in naglo odšel. Pri vratih se je še enkrat ozrl in videl, kako Pavlovna brez moči pada na stol. Glasno je zaprl vrata.

»Misliš, da bodeš carica,« je mrmral odhajaje iz poveljnikovega doma, »toda pri moji veri, morda še tebi razbijem butico!«

III.

Zadušno je v Ivanovi sobi, zrak je napolnjen s parami in duhovi. Ivan slavi rešitev svojega življenja z gostijo, h kateri je povabil svoja nepoklicana stražnika. Vino je že vse razgrela. Iz Ivanovega pogleda sije zadovoljnost, da skoro radost, in kadar izprazni svoj kozarec zaviti z njim po zraku in kadar kaj zine, udari s pestjo ob mizo, da poskakujejo kozarci in se steklenice nagibajo. Ni še pijan, ali vino ga vendar že vznša v one srečne pokrajine, ki se v njih pozabi bolešt. Kajti Ivan je eden izmed onih nesrečnikov, ki nimajo drugega leka razen trenutnega pozabljenja. In Ivan potrebuje pozabljenja!

Njegova tovariša sta ravno tako vesela. Leno sedi Vlašev na svojem sedežu. Iz njegovih oči gleda topa zadovoljnost, njegove roke, skoro brez moči viseče k tlom, se dvignejo od časa do časa kakor z velikim trudom, da bi segle po vedno napolnjenem kozarcu. Čekin vrši pridno posel točaja in ravno zopet nagiba steklenico, da bi z ostankom napolnil kozarca obeh ostalih.

»Daj sem to prazno steklenico!« kliče Ivan. Zagradi jo za vrat, vrže jo ob zid, da se razleti v stotere črepinje. Vlašev zadovoljno kima, Čekin pa gre k Ivanovi postelji in grabi po njej, iskaje vrat steklenice, ki ga je videl zalepeti se tja.

»Kaj iščeš tam, Vasilij Platonič!« vpraša Ivan.

»Nočem, da bi se urezal, ko padeš na posteljo.«

»Pusti, pusti to! Pijanec si nikdar ne zlomi tilnika, pravi naš medved tukaj. Pazi, da ne padeš s sedeža, Grigorij, ali pa da ne shujšaš; imaš dovolj vina, kaj praviš, medved?«

»Nimam ga,« momlja Vlašev in zopet izprazni kozarec.

»Tudi jaz ga nimam. Včasih me sicer vino preмага, dovolj ga pa vseeno nimam. — Zapoji, Čekin, — imaš lep glas, jaz sam bi pel — veš pa, da se nisem nikoli naučil nobene pesmice. — Poj, Čekin — prosim!« doda z glasom, mehkim zopet kakor včasih.

»A katero?«

»Katerokoli!«

Čekin je zopet sedel in igraje se objel z roko svoj kozarec.

»Že vem,« in zapel je s prijetnim, silnim glasom pesem:

K svatbi so gosti sedli,
veliko veselje imeli,
veliko veselje!
Za hrastove mize so sedli,
iz srebra, zlatá so jedli,
oj iz srebra, zlatá!

»Molči, krokar!« je zavpil Ivan v nagli jezi. »Kaj vpiješ o zlatu in srebru! Ali ne vidiš, da so nam zlato in srebro že davno pobrali, da so nam dali preprosto glinasto skledo in glinast lonec? Te proklete, proklete vezi. Jaz jih ne...« Zajecjal je, da ni mogel več govoriti, kakor ga je vedno prišlo, kadar so se močnejše razvile v njem strasti. Skočil je kvisku, zagrabil na mizi stoječo veliko glinasto skledo, na kateri so bili še sledovi mesne jedi in jo krepko vrgel na tla.

»He, he,« se je surovo krohotal Vlašev. »Ulrikič, jeclja — in se srdi — divja — pijan jel Ivan ti si pijan! Verjemi mi, jaz te poznam, jaz te —«

»Molči, širokoustnež, sicer te udarim!« jeclja Ivan in stega roko.

»Saj ne zadeneš!« se smeje zadovoljno Vlašev in vzdiguje roke. »Jaz se ne dam zadeti — nisem zato tukaj, da bi me bil. Biti me more samo car — a ti nisi car, Ulrikič!«

»Nisem car, nisem!« se bije Ivan ob čelo. Zakrili z rokami in si zakrije z njimi oči.

»Eh, kaj je to, Ivan,« tolaži Čekin, »čeprav nimaš srebra in zlata, da je le izobilje. Saj ti vendar delajo veselje; ker imaš rad dragoceno obleko, ti jo dajo, kaj še hočeš!«

»Nisem car, nisem car!« jadicuje Ivan dalje. »Toda bom in moram biti in če si natolčem glavo ob zid in na g pridem na prestol!« Njegova roka udarja na steno, pred katero je klečal danes jutraj v molitev vglobljen, in stena odgovarja s slabim donenjem. »Jaz se oprostim, Vasilij Platonič! Glej, dragi mi — dragil« in položi mu roko na ramo. »Ti mi ostaneš ljub, tudi ko bom na prestolu. Ali verjameš, Platonič?«

»Toda ti ne boš!« se smeje Vlašev.

»Bom!« krikne Ivan srdito. »Potem

pa tebe...« glas mu je od strahu odpoval.

»Ne bojim se!« se smeje dalje pijani Vlašev. »Toda jaz vem, kar vem!«

»Molči pijanec!« grmi Čekin. »Ne več več, da ti je vsako žlobudranje o prestolu prepovedano pod smrtjo kaznjivo?!«

Vlašev se je stresel. Pijano oko se mu je odprlo in roke so mu otrpnile. Z novim strahom gleda Čekina. »Pojdi — pojdi vendar — in ovadi me!« izpregovori nazadnje s hropečim glasom.

»Veš, da nisem podel ovaduh! — Pomiri se, naj blebeče. Sedi in pij!«

»Imaš prav!« odgovori mirno Ivan, ki so se v njem vedno kar najhitreje vrstili dojmi kakor pri otroku. »Ne srđi se, Grigorij, in pij z nama, pij!« Vzel je v roko steklenico vina in v naglem izbruhu veselosti ga je izlil sebi na glavo. Vino mu je teklo na rame. Ivan je močno potresel glavo in se otroško smehljaj, ko so ga mokri kodri ščegetali v obličje.

Pili so s čimdalje večjo vnemo.

»Nimam več vina,« je pripomnil čez eno uro Čekin.

»Naj prinesejo drugega! — Stražnik!« je klical Ivan in močno tolkel s prazno steklenico ob vrata.

Poslušali so. Bližali so se koraki od daleč. Zapahi so padli, vrata so se odprla in vstopil je poveljnik Bevedinkov. Naglo se je ozrl po sobi.

»Ali hočeš piti z nami?« vpraša Ivan, medtem ko vstaja s Čekinom iznad mize.

»Hvala, nočem!«

»Toda mi hočemol! Saj nimamo ničesar več, prosim pošljite novo zalogo.«

»Dobro! Danes in jutri ti še morem za proslavo tvoje rešitve dati vse, kar hočeš. Potem pa, ukazano mi je, ti moram odbiti. Dajejo ti samo devetdeset rubljev na mesec.«

»Kar devetdeset!« se je trpko smejal Ivan. »Kar devetdeset rubljev mesečno carjul Torej se bom moral vedno topiti prej, ali dati se trgati konjem, da bi se smel za proslavo svoje rešitve vsaj najesti. Izborna, Katarina!«

»Ne morem nič zato!« je hladno zmignil z ramami Bevedinkov. »Vino pošljem takoj!«

Obrnil se je in šel.

Ivan se je opotekel na svojo posteljo. Vrgel se je nanjo in začel glasno ihteti. Čez nekaj časa je umolknil. Utujenost od dneva, vino, različni vtisi in zadnja bolest so ga uspavali.

Vlašev je že prej zaspal na svojem sedežu. Čekin pa je z dolgimi koraki meril sobo.

Komunalna posojila in državne takse.

»Županska Zveza za Slovenijo« je poslala ministrstvu za finance naslednjo vlogo, ki jo priobčujemo brez komentarja. Vloga se glasi:

Občine in druge javne korporacije (okrajni zastopi, cestni okrajni odbori, zdravstvena okrožja) v Sloveniji so imele v prejšnji državi zakonito jim zajamčeno pravico, po kateri se jim je brezpogojno priznavala oprostitev od kolkovnih in vseh drugih neposrednih pristojbin za vsa komunalna posojila, ki so bila najeta v javne in občekoristne namene.

Te oprostitve so se izdajale na podlagi zakona z dne 25. marca 1902, drž. zak. št. 70.

Od raznih zgoraj navedenih korporacij osobito od občin, dobivamo ponovno pritožbe, da sedaj gener. direkcija posrednih davkov dosledno zavrača vse prošnje za oprostitve od kolkovanja in plačevanja državnih taks — z utemeljitvijo, da mora plačati kolke in neposredne pristojbine pač drugi pogodbenik (t. j. hranilnica ali sploh denarni zavod, ki daje posojilo), četudi se javnim korporacijam — občinam t. dr. priznava posebna pravica do oprostitve. Ta pravica postaja ob sebi brezpredmetna, ko na drugi strani zopet prevale denarni zavodi vsa bremena nazaj na občine in druge posojila najemajoče korporacije.

Stališče generalne direkcije posrednih davkov je za Slovenijo popolnoma nevzdržno. Stojimo na stališču, da je pri nas navedeni državni zakon z dne 25. marca 1902, drž. zak. št. 70, še v polni veljavi, ker doslej še ni bil preklican z nobenim drugim zakonom, in ga tudi ni razveljavil zakon z dne 25. oktobra 1923, še manj pa izdani pravilnik k temu zakonu.

Podpisana »Županska Zveza za Slovenijo« ima po svojih pravih pravico in dolžnost ščititi predvsem koristi občin, kakor tudi drugih javnih avtonomnih korporacij. Zato se obrača na ministrstvo z nujno prošnjo, da opozori imenovano generalno direkcijo na njeno pogrešeno stališče z ozirom na navedene, v Sloveniji še veljavne postavne določbe; dalje, da izda odlok, s katerim se prizna občinam in drugim javnim korporacijam v Sloveniji brezpogojna oprostitve od vseh pristojbin za zadolžnice odnosno za posojila, ki se najamejo v javne namene, ne da bi se zahtevalo plačilo pristojbin od denarnih zavodov.

Dovoljujemo si opozoriti, da vzbuja stališče generalne direkcije kot neopravič-

Najcenejše strešno kritje!

— Združene opekarne d. d. Ljubljana —
Miklošičeva cesta 13

preje VIDIC-KNEZ tovarne na Viču in Brdu nudijo v poljubni množini, takoj dobavno, najboljše preizkušene modele strešnikov, z eno ali dvema zarezama, kakor bobrovcev (biber) in

** zidno opeko **

Na željo se pošlje takoj popis in ponudba!
Stekleni strešniki stalno na zalogi!

ljiv fiskalizem nemalo nevoljo med ljudstvom, ko se mu nalagajo bremena, ki jih popred ni poznalo. Le v interesu države je torej, če se opusti sedanja praksa, potem bo moralno zadoščenje brez dvoma mnogo večje vrednosti za državo nego par tisočakov, ki bi jih prejela državna blagajna od taks, če bi jih morale še nadalje plačevati občine in druge javnopravne korporacije.

Prepis te vloge je bil poslan tudi ministrstvu za notranje zadeve, da pospeši rešitev v zahtevanem zmislu. Da bo storil naš poslanski klub primerne korake, je samo po sebi umevno.

Glavni odbor Z. S. V. javlja svojim članom:

Vojni tovariši! Kadarkoli zapoje pri Gospej sveti, zvon, tedaj se dvigne na tisočerihih nevidnih krilih glas in gre preko Korotana, gre ter toži, moli, prosi, upa:

»Najdov bi jo še, mamico mojo, pa b' spevov spet: hajj, hajj!»

Tovariši! Moll akord druge kitice te znane pesmi: »se drugače je, ni več mamice« se mora prej ali slej spremeniti v radostni sozvoček gosposvetskih zvonov, ki naj javijo ne poslednje ure marveč uro vstajenja našemu Korotanu.

»Najdov bi jo še« le z našo pomočjo bratje! Zato na plani Jugoslovanska Matica Vas ključel Kjerkoli bo ona prirejela Koroški dan, tovariši iz vojne, rade volje sodelujte, pomagajte.

Prvikrat Vam Vaš centralni odbor naravnost veleval: če drugače ne, saj udeležite se vsi do zadnjega moža vsepovsod in vseh Koroških dnevov 10. oktobra in dejansko pomagajte, da čimpreje najde Korotan mamico svojo: skupno Jugoslavijo, milo nam Slovenijo!

Odbor Z. S. V. v Ljubljani.

O PRANJU PERILA.

Času odgovarjajoče in strokovno postopanje perilom je postalo v vojni in posebno še v po vojli dobilo velike važnosti za vsako gospodinjico.

Svet napreduje.

V starih časih je bilo drugače. Takratno, močno in trpežno platneno perilo, desetletja trajajoči ponos gospodinje, je preneslo tudi pranje s krtačo in drugimi takimi predmeti. — In danes?

Svet je postal lahkotiv. Finejši običaji, okusi, kult lepote in zahtevki mode so povzročili sodegovarjajoči preobrat. Močno, trpežno, platneno perilo so zamenjale nežne, dehteče tkanine in tvornice perila tekmujejo ljubosumno druga z drugo, kako udovoljiti novodobnim zahtevam in proizvajati še finejše, nežnejše in bolj dehteče perilo.

Postopek pri pranju je za ohranitev perila edlejšinega pomena. O resnem vprašanju so v interesu svojih čitateljic razpravljali skoro že vsi člani naših ženskih razredov in gospodinjski, skušajoč najti tako potem različnih mnenj in nasvetov najboljšo metodo polepšanja in trajne ohranitve perila. Iz te strokovne literature in izmenjave različnih mnenj za in proti, je jasno razvidno, da ima opustitev tisočletnega gospodinjskega pralnega principa mogoče navidezno prednost, osobito z ozirom na čas in trošenje delovne sile, je pa združena s škodljivimi posledicami za vlakna tkanin ali pa s prevelikimi stroški.

Ta tisočletni pralni postopek se deli v tri do cela ločene dele: 1. v namakanje, 2. v izpiranje — pravo pranje — izkuhanje, 3. v splakovanje v čisti vodi, 4. kolikor je to mogoče, v beljenje.

Beljenje učinkuje na vlakna tkanin vedno uničujoče. Ta zadnji postopek ima v mestu, kjer je idealno naravno beljenje na soncu večinoma nemogoče, vedno tehtne pomisleke. Vporaba kislih vsebujočih sredstev vpliva na platnena vlakna vedno škodljivo, osobito pri zvišani temperaturi. Ker

deluje tudi klorovo apno ravno potom oddaje kislika, je isto tako škodljivo sredstvo kot razne kisik vsebujoče soli in slično. Vsako, in tudi zaporedno beljenje na soncu našenja vlakna. V tropičnih krajih je bilo točno ugotovljeno, da vpliva trajno solnično beljenje silno škodljivo in uniči vsako tkanino že v nobi nekaj mesecev. Beljenje se sme podvzeti tudi v najnujnejših slučajih samo en- do dvakrat na leto in to zelo previdno. Najboljše pa je vsekako pranje s priznano dobrimi pralnimi sredstvi. V tem slučaju se beljenje popolnoma opusti.

Izbira najbolj primeranih pralnih sredstev. Da se zamore smotreno prati in izbrati najboljše pralno sredstvo, je treba vedeti, kako isto deluje na nesnago, na tkaninska vlakna itd. Kdor pa hoče vse to pravilno preudariti, mora vedeti, kako se odigrava pralni proces, kako se razkraja nesnaga.

Is česa obstoja nesnaga perila? Nesnaga perila obstoja iz prahu in delcev saj, ki se pa ne držijo direktno vlaknen samih, ampak so prilepljene na vlakni se držetihih organskih snoveh. Te organske snovi so v prvi vrsti ostanki škroba v perilu samem, potem beljakovine, katere izloča koža, krvna telesa, masti, ostanki jedil itd.

Kako se odstrani nesnaga? Po masti in beljakovini prilepljene plasti nesnag je treba najprej razrahljati in osvoboditi, tako da se prah in delce saj odstrani lahko brez vsakega energičnega drgnjenja. V ta namen se v splošnem uporablja lesni pepel in sode z eventualnim pridatkom mila. Te kemikalije vplivajo razrahljalno na organske snovi in mehčačo s tem tudi perilo samo. Njihovo vplivanje je pa omejeno, ker ne delujejo direktno na osnovne organske mase. Masti, beljakovine in krvna telesa zahtevajo energično drgnjenje, mehanično obdelovanje in ogretje tkaninskih delov na škodo trpežnosti perila. Tu mora pomagati znanost; treba je, da najde kemik sredstvo, ki pospeši poseben vpliv močenja, torej osvobodit organske snovi, emulzira, deli in omogoči, da jih lahko odstrani še sama čista voda. Takta sredstva obstojajo.

Naravi vsota in po življenjskem organizmu ponarejena sredstva. V tem oziru nas uči narava sama. Cloveška, živalska in rastlinska telesa producirajo sama tzv. enzyme, to je osvobodilne posredovalce, kvasne sokove, ki dele v človeškem in živalskem organizmu iz ogljikovih hidratov in masti sestojete redilne snovi ter jih pripravljajo potem za sprejem v kri potom vodne in krvne razkrojitve. Ti enzyme se pridobivajo lahko iz živalskih trupel ter uporabljajo potem za pranje. Čisto nič težkega ni ponarejati ta osvobojevalna sredstva ter jih konsumirati potem kolikor mogoče ceneno. To se je tudi posrečilo. »TRI« je tak produkt nafte, ki vsebuje izvrstno lastnost, da deli na enak način masti in beljakovine, jih emulzira in omogoči vodi, da jih sama odstrani pri pranju.

Trijeva sode je tudi za vsako vrsto najfinejšega perila neškodljiva. Trijeva sode je s trijem preparirana, kristalizirana sode, opremljena v zavojih po 400 gr. Trijeva sode raztopi brez sledu masti in beljakovinaste snovi ter s tem omogoči, da jih odstrani voda pri pranju. Ker gre tu za organski in torej za nikak kemični preparat, je naravno izključena vsaka tkanini škodljiva posledica.

Prvi del pranja: Namakanje perila. Ta uvodni postopek dobiva v zadnjem času prav poseben pomen. Temeljna pogreška pri postopanju s perilom je bila doslej ta, da se je prvemu delu pranja, namaknju, posvečala premala pažnja, glavna pa polagala na drgnjenje in krtačenje, torej na mehanično delo. Vzrok je temu dejstvo, da ni dosedanje namakanje koristilo skoro čisto nič, ker ni razkrojilo le perilu prilepljene umazanosti in to niti tedaj, kadar se je čisti vodi dodala sode, pralni ali milni prah, ali pa tudi milo. Namen namakanja je, kratko povedano, razkrojiti in osvoboditi na platno nalepljeno in v vlakna prodrlo nesnago in to brez mehaničnega kvarjenja in močnih, celo razjedajočih kemikalij, tako, da se potem odstrani nesnaga tudi že z najmanjšim mehaničnim delom.

Za namakanje je potrebna le »Trisoda« in ne milo. V svrhu namakanja se raztopi v vroči ali topli vodi 50—150 gr trijeve sode, kakor je že perilo bolj ali manj umazano. V to raztopino se položi perilo in namaka preko noči. Nesnaga se odstranjuje sama, kar opazimo že takoj na vodi, ker postane umazana. Naslednjega dne se vzame perilo iz raztopine, bolj umazani deli se narhlo izperijo in potom splakanja v čisti vodi odstranijo med vlakni se nahajajoči delci nesnag, na kar se perilo očme.

Drugi del pranja: Ispiranje ali izkuhanje perila. Pravo pranje pričenja komaj po namakanju. Namen izkuhanja je odorati razkrojeno, v vodi

se topečo nesnago in omehčati masti oproščena platnena vlakna.

Pri izkuhavanju in izpiranju je potrebna dobro milo. Z namakanjem v trijevi sodi se odvzame perilu vsa maščoba in vlakna postanejo valed tega trda, raskava. Omehčati jih je treba zopet potom pranja z rahlim milom. Ako bi prali sedaj perilo brez mila ali pa z alkaličnimi ali celo razjedalnimi sredstvi, bi ostala platnena vlakna trda in raskava in bi se radi tega trgala in stasoma celo lomila.

Ne kvarite svojega dragocenega perila! Perilo, prano z dobrim, rahlim oljnatim milom ostane mehko in elastično. Na ta način prano perilo vzdrži mnogo dlje nego mehanično obdelavano.

Kako naj se perilo izkuhava? V čisti, vroči vodi se raztopi pest trijeve sode, perilo se rahlo namili in položi v to vodo ali pa se primeša enostavno že sami vodi polovica sicer potrebne mila in se na to kuha četrt ure. Četrte ure zadostuje namreč popolnoma, ker je že namakanje v raztopini trijeve sode razkrojilo in osvobodilo vso nesnago. V slučaju, da se perilo ne izkuha ali ni za to prilike, se doseže potom izpiranja namiljenega ali v milnici namočenega perila isti efekt.

Mehko, snežnobelo perilo napravi »Zlatorog« terpentinov milo! Zlatorogovo terpentinov milo je rahlo, čisto, neutralno oljno milo, napravljeno iz najčistejših prekomorskih rastlinskih olj. To milo vsebuje terpenin v kemično vezani, izborno učinkujoči obliki. Ker je pomešano s terpentinom, ima izredno čistilno moč in napravi najlepše perilo. Radi oljne primesi postane z njim prano perilo izredno mehko in elastično ter dobi prijeten in ljubeč duh.

Tretji del pranja: Splakovanje perila. Po izkuhanju ali izpranju se mora perilo še ponovno splakniti v čisti in sveži vodi. Ponovno splaknanje se absolutno ne sme opustiti. Deli mila se morajo odstraniti popolnoma, če se hoče doseči res lepo perilo.

Prednosti pranja s trijevo sode: Prihranitev mila: polovica dosedanje količine. Prihranitev časa: tri ure vsakega dne pranja. Prihranitev dela: nepotrebno je vsako krtačenje in drgnjenje. Prihranitev kuriva: zadostuje popolnoma četrt ure kuhanja. Prihranitev perila: s trijevo sode prano perilo vzdrži mnogo dlje.

POIZKUSITE TAKOJ in prepričali se bodete, da ima milo »Gazela« take vrline, ki ga usposablja za nenadomestljivega pri vsakem varčnem in pametnem gospodinjstvu.

Uspešno zdravljenje golše.

Med največjšimi odkritji je zdravljenje golše in debelih vratov z jodovo zdravilno soljo. Sloviti dunajski učenjak vseučilišni profesor Dr. vit. Wagner pl. Jauregg in mnogi drugi zdravniki sklicujejo se na tozadeve izkušnje in poročajo o številnih oždravljenjih; v švicu so na primer z golšami obolele ljudi celih krajov oprostili te nadloge. Gre tu za povsem neškodljivo zelo učinkujočo zdravljenje s pitjem, ki prav posebnio izbornio vpliva tudi na splošni počutek. Naše zdravilne soli so že tisoče osovobodile golše in debelega vrata. Zahtevajte naša poročila o zdravljenju in vporabi, kateri bo zelo rad pritril vsak zdravnik. Osnovali smo razpošiljalnice v vseh državah in Vam pošljemo

popolnoma zastonj

naš popis, ki Vas bo zanimal. Dopisnica zadošča in takoj Vam ga dopoljemo.

August Märzke, Berlin-Wilmersdorf
Bruchsalerstr. 5. abt. 925.

Zahvaljujem se vsem prijateljem in znancem, kateri so mi izkazali prijaznost in pomagali z dovažanjem opeke za moja, po požaru uničena poslopja. Bog plačaj vsem! Priporočam se in prošim še za nadaljnjo pomoč pri dovozu. — Ob enem obveščam vse, da nekateri brezvestni ljudje izkoriščajo moje nesrečo in pobirajo milodare v mojem imenu v svojo korist, za kar ni nihče pooblaščen in prošim, da se v bodoče vsako tako osebo naznani orožništvu. — Udani

Martin Šinkar, p. d. Žan v Javorniku.

GORENJCI!

Zakaj si delate nepotrebne stroške?

Ljubljana niti Kranj

Vam ne nudi tako ugodne prilike za nakup jesenskega in zimskega manufakturnega blaga, kakor nova, moderno urejena trgovina

Vinko Savnik, Radovljica

Dobro blago! — Prepričajte se! Nizke cene!

GOSPODINJE, vpoštujte! Naše milo znamke »GAZELA« se izdeluje iz najfinjših snovi, ki perilu ne škodujejo. Zato perete z njim brez truda ter dosežete, da je perilo res snežnobelo.

Krojaki **SIVALNI STROJ** »Gritzner«, nov, naprodaj polovico ceneje kot v trgovini. — Aleš Jaklič, Ravnik, pošta Št. Rupert, Dolenjsko.

Sprejme se MIZARSKI UCENEC

nad 14 let star in krepak, poštenih krščanskih staršev, v triletno učno dobo proti 250 Din mesečne plače za hrano za dobo 1 leta. Prednost imajo železničarji. M. Gogala, mizar na Bledu L

VAJENCA za devljarsko obrt, poštenih staršev, sprejme **ALOJZIJ LOBODA**, čevljar, Domžale, Hrano in stanovanje dobi lahko v hiši. 6560

Hrastove hlode

za žaganje in stoječe hrastove gozdove kupuje parna žaga **V. SCAGNETTI**, v Ljubljani.

IZURJENE PLETILJE

za nogavice se sprejmejo takoj. — Delo stalno. Hrana in stanovanje v hiši. — **E. GOSTINČAR**, Šmarca pri Kamniku. 6418

Najboljši Sivalni stroj je edino le Josip Petelinc-a

znamke **Gritzner in Adler** za rodbino, obrt in industrijo **Ljubljana** blizu Prešernovega spomenika, ob vodii Post v vsesju brezplačen. Velikna garancija. **Delavnica se popravi** Na veliko Telefon 912 Na malo

Copate! Lovski škornji!

Pravijo, da bo zima huda — zato, gospodinjice in lovci, skrbite pred vsem za gorke in suhe noge! Prave volnene copate in nepremočljive lovške škornje dobite v bogati izbiri in po nizkih cenah v znani trgovini

J. Pok nasl. A. JAMNIK

LJUBLJANA — STARI TRG 14.
Copate in škornji se dobavljajo tudi na debelo!

FABIANI & JURJOVEC

LJUBLJANA Stritarjeva ulica št. 5.
Priporočava se slavnemu občinstvu pri nakupu **BLAGA za OBLEKE**. Največja izbira svilenih **RUT** in **ŠERP**. — Postržba solidna ter nizke cene. Popolna oprema za neveste.

Najuspešnejše sredstvo za rejo domače živine je brezdvomno

»MASTIN«

ki pospešuje rast, odebelitev in omastitev domače, posebno **klavne živine**. Jasen dokaz neprecenljive vrednosti **Mastina** so brezštevilna zahvalna pisma! Cena: 5 škat. 46 Din, 10 škat. 80 Din. **LEKARNA TRNKOCZY** (zrav. rotovža), Ljubljana, Mestni trg 4

KDOR NAROČA ALI KUPUJE SVOBODOMISELNO ČASOPISJE — ZLASTI »DOMOVINO«, »JUTRO«, »SLOV. NAROD« IN »KMETIJSKI LIST« — PODPIRA BREZVERSTVO TER GREŠI PROTI LASTNI DRUŽINI IN LASTNEMU NARODU.

Ljudska posojilnica

reg. zadruga z neomejeno zavezo v Ljubljani

Obrestuje hranilne vloge po najugodnejši obrestni meri, vezane vloge po dogovoru ter brez vsakega odbitka.

Svoje prostore ima tik za frančiškansko cerkvijo, v lastni palači, zidani še pred vojno iz lastnih sredstev. Poleg jamstva, ki ga nudi lastna palača, veleposestvo in drugo lastno premoženje, jamčijo pri Ljudski posojilnici kot zadrugi z **neomejenim jamstvom**, za vloge vsi člani s svojim premoženjem, ki presega večkratno vrednost vseh vlog.

Hranilne vloge znašajo nad 260 milijonov kron.

Kupujte vse Vaše zimske potrebščine za ženske in moške obleke pri stari, domači trgovini

pri „**ČEŠNIKU**“ Ljubljana, Lingarjeva ulica

kjer boste dobro in pošteno postreženi.

Velika zaloga sukna, štofa, kamgarna, dvojnega sukna za suknjiče. Velika izbira sukna, velurja, pliša, astrahana, žameta za manteljne, posteljne garniture, odeje lastnega izdelka, konjske koce, plahte, porhataste rjuhe, Oprava (bališč) za neveste in žene. **Perje in puh** (samo češki izdelek). Najnovejše ogrinjalko, kocke: svilnate, volnene, žametaste, ženilaste rute in šerpe.

AFILIRANI ZAVOD: Banke Cehoslovaških legij v Pragi z njenimi 21 podružnicami v Cehoslovaški ter delniško glavnico od Kč 70.000.000 — ter rezerv. fondom od Kč 30.000.000 — ter vlogami nad Kč 800.000.000.

Dobrovoljačka banka d.d.
v Zagrebu
podružnica Ljubljana.

Popolno vplačana del. glavnica
Din 5.000.000.—

Rezerve Din 750.000.—

Brzjavci:

„DOBROBANKA“ LJUBLJANA.

Telefona: 5 in 720.

Prevzema vloge na hranilne knjižice in na tekoče račune ter jih obrestuje kar najugodnejše.

Obavlja vse bančne posle najkulantneje.

Kupujejo se suhe gobe

vedno in v vsaki množini ter plačujejo najboljše, kakor tudi kumno, janež, fižol itd. — Trg. firma: J. KUŠLAN, trg. z dežel. pridelki, Kranj, Gorenj.

Ržena ŽIKA je samo ena!

To ve vsaka gospodinja, ki hoče imeti na mizi okusno, zdravo in redilno kavo.

Zato zahteva v trgovini le

ŽIKO

v rdečem zavitku.

POZOR pred ponaredbami!

Odeje flanelaste
trpežne-tiger 55 Din, močne rožnate 110 Din, fine angleške karo 100 Din, krasno „Jacquard“ vzorčaste 140 D, močne šivane kambrič odeje 170 Din, rdeče 195 Din, klotaste s molino podlago 205 Din, klotaste s klotasto podlago 225 D, močne konjske odeje 140 Din, bolj fine 208 Din, flanel rjuhe 69 D razpošilja veletrgovina R. Stermecki, Celje, št. 19, Ilustr. cenik s čez 1000 slikami se pošlje vsakemu zahtevju, vzorci od sukna, kamgarna in razne manufl. robe pa samo 5 dni na ogled. Kdor pride v vlakom kupovat, dobi nakupu prim. povrnitev vožnje. Kar ne ugraja in ni odrezano, se zamenja ali vrne donar. Narodila čez 500 D. poštnine prosto. — — — Trgovci engrossa cene.

Gonilna jermena

prvovrstne in neprekosljive trpežnosti ter prima VOSEK za mazanje jermenov, nudi po najnižji konkurenčni ceni trvdka

ČADEŽ & BRCAR — LJUBLJANA
Kolodvorska ul. 35. — Zahtevajte cenik in vzorce!

Pri nakupu zimskih potrebščin se vam toplo priporoča splošno znana, domača in solidna trvdka

Logar & Kalan v Kranju

na Glavnem trgu.

Najnovejše volneno blago za moške in ženske obleke in pliš za plašče, barhanti za obleke in perilo, zimske rjuhe, oksforti itd. Blago iz prvih čeških tovarn. Na veliko in malo.

Excella

najboljši in vendar najcenejši stroj za rodbino in obrt.

Nadomestni deli za vse stroje.

J. Gorec, Ljubljana, Palača Ljubljanske kreditne banke

Najboljša kolesa najceneje.

Vsakovrstne dele in opremo.

Zadružna gospodarska banka d. d.

Tel. št. 57, 979 in 470.

Ljubljana, Miklošičeva cesta 10

Brzjav.: Gospobanka.

Račun poštnege čekovnega urada za Slovenijo št. 11.945

v lastni palači (vis à vis hotela „Union“).

Podružnice: Celje, Djakovo, Maribor, Novi Sad, Sombor, Split, Šibenik. Ekspozitura: Bled.

Kapital in rezerve skupno nad K 60.000.000.—, vloge nad K 600.000.000.—.

Daje trgovaške kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, daje v najem jeklene shrambe za vrednote, kupuje in prodaja kar najbolj tuje valute in devize, sprejema vloge na tekočem računu in na vložne knjižice ter preskrbuje vse bančne transakcije pod najugodnejšimi pogoji

Amerikanski oddelek: Direktne zveze z ameriškimi bankami. — Urejevanje ameriških zapuščin.

POoblaščen prodajalec srečk Državne razredne loterije.